

Högskolan i Kristianstad | Sektionen för lärande och miljö

C uppsats 15hp | lärare | Vårterminen 2013

Högskolan Kristianstad

291 88 Kristianstad

044-20 30 00

www.hkr.se

”Sånt tar man upp när det kommer spontant”

En undersökning av hur lärare arbetar med HBT-frågor i den svenska skolan i förhållande till likabehandlingsplanerna

Av: Sofie Engelbrektsson

Handledare: Sinikka Neuhaus

”Sånt tar man upp när det kommer spontant”

En undersökning av hur lärare arbetar med HBT-frågor i den svenska skolan i förhållande till likabehandlingsplanerna

Abstract

Det svenska samhället har genomgått stora förändringar vilka också märks och kommer till uttryck i skolans värld. I takt med samhällsliga förändringar har också samlevnadsformerna förändrats. Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur pedagoger i den svenska skolan arbetar med HBT-frågor i undervisningen. Särskilt fokus ligger på årskurserna 4-6 eftersom läroplanen anger vad som bör ingå i pedagogernas arbete i de olika ämnena i årskurs 4-6. Uppsatsens tyngdpunkt ligger på huruvida undervisning och lärarens arbete samspelar med det som likabehandlingsplanen säger om förebyggande arbete mot mobbning av HBT-personer. Studien visar i detta fall att pedagogerna på de intervjuade skolorna inte lägger någon större vikt vid att arbeta med HBT-frågor i skolan samt att de inte heller riktigt kan stå upp för det likabehandlingsplanen beskriver, då de under intervjuerna inte nämner några förebyggande åtgärder för mobbning av HBT-personer.

Ämnesord: undervisning om homosexualitet, HBT-frågor, sexualitet, skola

Innehållsförteckning

Förord.....	6
1 Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Frågeställning	2
2. Begreppsförklaring	2
3 Litteraturgenomgång.....	3
3.1 Historik	4
3.2 Heteronormativitet	5
3.3 Nutid.....	6
3.4 Läroplanen.....	10
3.5 RFSU som resurs för skolan.....	11
3.5.1 Utbildning för lärare	11
3.5.2 Syftet med att utbilda elever.....	12
3.5.3 Att informera elever om homosexualitet.....	12
3.5.4 Skolor och RFSU.....	13
4. Metod.....	13
4.1 Urval	14
4.2 Undersökningsgrupp	15
4.3 Insamlingsmetod	15
4.4 Genomförande	15
4.5 Bearbetning och analys	16
4.6 Etiska överväganden	16
5. Resultat.....	16
5.1 Intervjuer med pedagoger	17 17
5.1.1 Kunskap om ämnet HBT	17
5.1.2 Arbete i klassrummet med HBT-frågor	17
5.1.3 Betydelsen av att arbeta med HBT frågor i skolan	18

5.1.4 Pedagogers tankar kring att arbeta med HBT frågor i skolan	19
5.1.5 Ökar arbetet kring HBT då föräldrar eller barn är HBT- personer?	20
5.1.6 Varför skulle ni ta upp det mer då?	20
5.1.7 Likabehandlingsplan och förebyggande arbete	21
5.1.8 Resurser i skolbiblioteket	22
5.1.9 RFSU som resurs	23 22
5.1.10 Framtida arbete kring ämnet	23
6. Analys	24
6.1 Pedagogernas erfarenheter kring HBT	24
6.2 Arbetet med HBT-frågor i klassen	25 24
6.3 Betydelse för eleverna med ett HBT-arbete	25
6.4 Betydelse för pedagogen med ett HBT-arbete	26 25
6.5 Tror ni att ni hade arbetat mer med det om det varit så att ni haft föräldrar eller elever som hade varit homo, bi eller transexuella?	26
6.6 Orsaker till att prata mer om HBT när föräldrar eller elever är HBT-personer.....	26
6.7 Motverkandet av mobbing mot HBT-personer enligt likabehandlingsplanen.....	26
6.8 Utbudet av HBT-böcker på skolbiblioteket	27
6.9 Medvetenheten kring RFSU och RFSL möjligheter att undervisa eleverna.	27
6.10 Intresset för framtidsarbete med HBT i klassrummet.....	27
7 Diskussion	28
7.1 Pedagogernas arbete med HBT i årskurs 4-6	28
7.2 Pedagogernas syfte med HBT-arbete i klassrummet	29
7.3 Förebyggande av mobbing i förhållande till likabehandlingsplanen.....	30 29
7.4 Tankar om framtida arbete med homosexualitet i skolan.....	31
7.5 Efterfrågan av litteraturtips och gensvar	31
7.6 Kritisk reflektion av arbetets genomförande	32 31
8. Sammanfattning	32
9. Vidare forskning inom ämnet.....	32

Förord

Under min utbildning har jag genomgått en fantastisk resa. Eftersom jag tog ett uppehåll under min utbildning har jag lärt känna både gamla och nya kurskamrater och jag vill tacka dem som gett mig stöd inför mitt arbete och bidragit med bra idéer till min undersökning. Jag vill även tacka min sambo Linda som varit ett stort stöd för mig under min väg att slutföra min utbildning.

Jag vill även tacka de pedagoger som har ställt upp på intervjuer och gett mig den information som jag har behövt för att kunna slutföra mitt arbete. Vill även framföra ett stort tack till informanterna på RFSU som ställt upp som resurspersoner och som visat stort intresse för mitt arbete.

Samt ett sista men oerhört välment tack till min handledare Sinikka som hjälpt mig med stor feedback under hela arbetets gång och till stor del bidragit med kloka resonemang och samtal samt gjort att mitt arbete äntligen har blivit klart.

Ett stort tack till er alla!

Sejersta maj 2012

Sofie Engelbrektsson

1 Inledning

Samhället, i likhet med skolan, står under ständig förändring. Idag ser det svenska samhället inte ut som det gjorde tidigare. Befolkningsökning, inflyttning av människor från andra länder och möjlighet för samkönade att gifta sig i kyrkan är exempel på förändringar som det svenska samhället genomgått och fortfarande genomgår. Skolans arbete är att förbereda eleverna inför det samhälle som finns utanför skolans ramar. Eftersom samhället och skolan genomgått stora förändringar är det viktigt att undersöka i vilken utsträckning olika samhälliga förändringar tas upp i skolan. Den förändring jag valt att undersöka är hur HBT-frågor tas upp av pedagoger i årskurs 4-6. Får eleverna den information de behöver? Är vi pedagoger öppna för allt och alla? Har vi pedagoger den kunskap vi behöver?

I denna uppsats använder jag mig av förkortningen HBT, vilket står för *homosexuella, bisexuella och transexuella*. Anledningen till att jag har valt att fokusera på HBT i skolan har sin grund i att jag under utbildningens gång sett, mött och upplevt situationer där verkligheten inte riktigt hänger ihop med det som styrdokumenterna säger. Vilket har varit till exempel då pojkar vill vara tärna eller flickor vill vara stjärngosse när skolorna ska ha luciafirande och det har inte varit accepterat i de fallen som jag upplevt. Skolan ska enligt styrdokumenterna förebygga diskriminering. Ett exempel på direkt diskriminering enligt Skolverkets *Rapport 326 Diskriminerad, trakasserad och kränkt* (Skolverket 2009,s.12) är att: ”Par av samma kön får inte dansa tillsammans på skolbalen”

När det gäller Skolverkets omnämnda exempel på diskriminering så har jag upplevt likartade problem på en av mina verksamhetsförlagda utbildningar. Jag blev fundersam och ställde då frågan till en lärare i årskurs 5, om de undervisade om homosexualitet i skolan, varpå hon svarade ”Det gör vi inte så mycket, det är ju ändå ingen som är det så tidigt heller”.

Det fick mig att fundera på om alla lärare är av uppfattningen att det inte finns några homosexuella i så tidig ålder och att det är av den anledningen de inte har ämnet som en naturlig del i den dagliga undervisningen. Tänkbart är att elever kan möta homosexuella ute i samhället och på fritidsaktiviteter. Det fick mig även att relatera till Lars Gårdefeldts artikel i antologin *Genusperspektiv i skolan om kön, kärlek och makt*. Lars Gårdefeldt skriver i sitt bidrag ”Det finns nog inga homosexuella på vår lilla skola” om sin fröken, som i efterhand fått veta att han är homosexuell och då säger: ”Du förstår Lars, vi visste ju ingenting. Vi

visste inte att du var sån. Hur skulle vi veta? Vi kände ju ingen som var homosexuell” (Franck 2007, s.71).

Detta uttalande är på många sätt tankeväckande och fick mig att resonera kring hur mycket man arbetar med HBT-frågor i skolan idag. Är det till och med så att pedagogerna endast arbetar med det om de känner till någon i sin närhet som är en HBT-person? Varför i så fall? Har eleverna större rätt att få information kring HBT då än annars? Av läroplanen framgår det att elever ska informeras om sexuell läggning inom religionsarbete och etik i årskurserna 4-6 (Läroplanen 2011, s.189).

I likabehandlingsplanen hittar man formuleringar om att pedagoger aktivt ska arbeta mot mobbning som innehåller sexuella trakasserier och nedlåtande kommentarer mot HBT-personer. Hur kan lärare främja ett likabehandlingsarbete om inte pedagogerna regelbundet tar upp vissa frågor och ämnen med eleverna? Så som jag förstår det måste frågor av denna karaktär bli en integrerad del i elevernas vardag. Enligt läroplanen bör pedagogerna arbeta med dessa frågor och jag vill undersöka hur detta görs ute i skolor.

1.1 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka i vilken utsträckning och på vilket sätt pedagogerna i årskurs 4-6 arbetar med HBT-frågor i den svenska skolan och hur pedagogerna i de enskilda skolorna arbetar utifrån skolans likabehandlingsplaner för att förebygga mobbning av HBT-personer.

1.2 Frågeställning

För att uppnå mina syften har jag arbetat utifrån följande grundfrågeställningar.

- I vilken utsträckning arbetar pedagoger i årskurs 4-6 med HBT-frågor i skolan?
- På vilket sätt arbetar man?
- Hur arbetar pedagoger förebyggande utifrån skolans likabehandlingsplan?

2. Begreppsförklaring

I uppsatsen förekommer en del fackspråk kring ämnet HBT. För att underlätta förståelsen av vissa centrala begrepp kommer här en förklaring på dessa.

Bisexuell – sexuellt dragen till båda könen; {biol.}tvåkönad (SAOL 2011, s.84)

HBT – En förkortning av könsidentiteterna homosexuell, bisexuell och transexuell

Genus - Ett ord som syftar på det sociala könet, eller det sätt på vilket vi reproducerar kön i samhället. Det handlar till exempel om hur vi skapar normer för manligt och kvinnligt i vår vardag genom kroppsspråk, val av kläder, yrken, intressen och så vidare. Hur genus konstrueras beror på historiska, sociala och kulturella sammanhang. Vad som anses vara manligt eller kvinnligt är därigenom något som ständigt förändras.

Heteronorm- Enligt heteronormen förväntas människor vara antingen kvinna eller man och ingenting annat, och man talar om dessa två som motsatta kön. Kvinnor och män förväntas vara olika; feminina respektive maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella och eftersträva monogama parförhållanden. Att följa eller inte uppenbart avvika från normen ger ekonomiska, politiska och sociala fördelar. (www.rfsu.se/begreppsförklaring)

Heterosexualitet- sexualdriftens inriktning mot motsatt kön (SAOL 2011, s.334)

Homosexualitet – sexualdrift inriktad mot samma kön (SAOL 2011, s.341)

Lesbisk – homosexuell om kvinna (SAOL 2011, s.517)

Tjej och killsnack - samtal på skolorna då eleverna talar om sex och samlevnad med en pedagog

Transexuell- En person som upplever sig vara av annat kön än det juridiska kön en tilldelades vid födseln och som har en vilja att förändra kroppen helt eller delvis med exempelvis kirurgi eller hormonbehandling. Transsexualism är en medicinsk diagnos som för vissa innebär ett övergångsstadium tills en har korrigerat sin kropp. Andra fortsätter att definiera sig som transexuella eller före detta transexuella även efter korrigeringen. (www.rfsu.se/begreppsförklaring)

3 Litteraturgenomgång

I följande litteraturgenomgång har jag valt att presentera en historisk översikt över huruvida homosexualitet berörts i skolan eller inte och vilket resultat detta kan ha haft. Här kommer även utdrag från läroplanen och vad den uttrycker gällande i vilken grad homosexualitet skall belysas i skolan. Här kommer även att presenteras forskning kring heteronormativitet. Slutligen fokuserar framställningen på de rapporter kring homosexualitet och skolan som finns att tillgå. Avslutningsvis kommer den information som jag tillhandahåll från RFSU att framföras här.

3.1 Historik

Om man fördjupar sig i historiken kring homosexualitet kan man i publikationen *Homo i Folkhemmet* läsa att Andreasson menar att 1952 var ett viktigt år för det sexualpolitiska arbetet. Detta år fick skolöverstyrelsen erhålla kritik från RFSL som framförde att den dåtida sexualundervisningen var alltför ensidig. Kritiken gällde att homosexualitet betraktades som något onormalt. Andreasson citerar en utredning från 1943 som låg till grund för hur sexualundervisningen togs upp i skolan. I utredningen stod det att;

Hos homosexuella människor är det sexuella begäret riktat mot människor av samma kön. Det finns både homosexuella män och kvinnor. Särskilt för ynglingar gäller det att känna till detta förhållande. Det finns män som under löfte om sprit, pengar och så vidare vill locka pojkar till sig för tillfredställande av sin abnormt inriktade drift. Man måste vara på sin vakt mot dylika närmanden, som lätt kan leda till mycket obehagliga erfarenheter, som man bittert får ångra. (Pettersson 2003,s.10)

RFSL ansåg att denna ensidiga framställning av de homosexuella motsvarar en okunnig allmänhets uppfattning och inte har någon vetenskaplig grund. ”Den utgör en påtaglig diskriminering av de homosexuella medborgarna, som vi på det bestämdaste måste protestera mot. Vi begär att ungdomen vid sexualundervisningen ska få reda på sanningen om homosexualitet” (Pettersson 2003,s.10).

RFSL krävde så att skolöverstyrelsen skulle ge ut en skrivelse till läroverken med anvisningar om att homosexualiteten skulle framställas i enlighet med vetenskaplig fakta. Dessutom framfördes kravet att Skolöverstyrelsen skulle ge ut en broschyr i sexualkunskap.

Efteråt skrev Skolöverstyrelsen tillbaka till RFSL den 24 mars 1952 och förklarade: Man har de av eder beaktansvärda frågorna under utredning i ett större sammanhang varför man inte nu vill ta upp RFSL:s krav till separat behandling”(Pettersson 2003,s.11).

Bäckman skriver vidare att riksdagen fattade beslut om att det är angeläget att få till stånd en attitydförändring hos ungdomar. 1987 lade regeringen fram en proposition i syfte att förbättra homosexuellas situation i samhället, i vilken bland annat skolans, och framför allt samlevnadsundervisningens roll betonades. Man menade att om diskriminering av homosexuella ska kunna motverkas fordras att fördomar och attityder bland skolelever bearbetas. Redskapet för denna förändring föreslogs vara samlevnadsundervisningen och ett av de viktigaste målen för undervisningen ansågs vara att ge ungdomarna en tolerant syn på

samlevnadsfrågor. Detta kan kontrasteras mot äldre läroböcker där homosexualitet behandlades under rubriker som *sexuella avvikelser* (Bäckman 2003)

3.2 Heteronormativitet

Enligt RFSU artikel *Heteronormativitet och dess konsekvenser* finns det många underförstådda normer i vårt samhälle. Det förutsätts att man är intresserad av personer av motsatt kön, det förutsätts också att det kön du ser ut att tillhöra är det kön du känner dig som. Normerna kring sexuell läggning och könsidentitet kallas för heteronormativitet. Detta är en norm i vårt samhälle som finns, sprids och stärks både omedvetet och medvetet. Denna spridning kan ske genom att man till exempel läser en sagobok där prinsen i blå mantel räddar prinsessan i rosa klänning och andra liknande företeelser.

Den heterosexuella kärnfamiljen i dagens samhälle är en typisk heteronorm. RFSU menar att om detta inte uppfylls i familjen så ses den som misslyckad eller anses den inte vara en familj. De olika alternativa levnadsformerna sopas under mattan och med det menas att de barn som inte lever inom en kärnfamilj får en olycklig uppväxt. Språket är något som det läggs vikt i på heteronormativiteten genom att om man till exempel säger "de homosexuella" eller skulle skriva "homosexadoption" så syns ett tydligt avståndstagande och normen är därmed tydlig.

RFSU menar att avsteg från heteronormen är också något som märkts tydligt i samhället. Att ta avsteg från heteronormen kan många gånger leda till ett positivt accepterande samt respekterande men det händer alltför ofta att personer som avviker från heteronormen blir utfrysade, trakasserade och drabbas av våld.

Tiby (1999) har studerat hur utsatta homosexuella och bisexuella är för hatbrott. Hon kom fram till att 23 % fler män än kvinnor har blivit utsatta det senaste året. Trots detta är det bara en av fyra som anmäler brottet på grund av att man inte vågar berätta för polisen att man är homo- eller bisexuell.

Hans Hanner vid Stockholms Universitet har gjort en studie (Psykisk hälsa och ohälsa hos ungdomar 16-24 år som attraheras av personer av sitt eget kön, 2002). I den undersökningen hade 36.8% av de 1285 svaranden någon gång försökt ta sitt liv. 73 % av de tillfrågade skämdes ibland också på grund av att de gillade någon av sitt eget kön. Dessutom skriver han att enligt flera undersökningar i USA, Norge och Sverige så är det 1,5 till 7 gånger högre risk att homo och bisexuella försöker ta sitt eget liv i jämförelse med heterosexuella ungdomar i motsvarande ålder.

3.3 Nutid

Man kan i HomO (2009) läsa om heteronormativitet, mallen för hur samhället ska vara. I antologin framkommer det hur det nyfödda barnet ganska snart efter födseln kommer in i ett osynligt livsmönster för regler som aldrig uttalas men ändå finns där. I antologin presenteras även hur föräldrarna på dagis blinkar menande åt varandra och menar att Lisa och Pelle 2.5 år fattat tycke för varandra, ett blivande par. De olika förväntningarna på barnen som formar kvinnor och män med givna roller. Det som inte stämmer in i mallen uppfattas som det annorlunda, konstiga och onaturliga. Om Lisa nu skulle bli ihop med Klara i tonåren och Pelle med Stefan då bryter de mot år av programmering. ”Att se normer och ifrågasätta normer är svårt. Men om någon bryter mot en norm då syns den direkt.” Att arbeta emot heteronormativiteten innebär inte att det är något fel på heterosexualiteten det menar bara på att man inte alltid behöver utgå ifrån att alla är heterosexuella (HomO 2009).

När det gäller varför skolan ska undervisa om sexuell läggning handlar det mera om att de faktiskt inte har något val. I skolan får barn och ungdomar ständigt kunskaper om sexuell läggning både i klassrummet och på skolgården. I skolan handlar det både om det som tas upp men också det som inte tas upp. Barnen lär sig att heterosexualitet är normen och då är allt annat avvikande, där spelar skolan en mycket viktig roll i barnens uppfostran (HomO 2009, s12).

Skolverkets Rapport om sex och samlevnadsundervisning från 1999 visar att undervisningen om homo- och bisexualitet är avhängig av den enskilde läraren såväl när det gäller kvantitet som kvalitet. Statens folkhälsoinstitut har också pekat på att endast ett fåtal lärare gör något konkret för att förebygga och motverka fördomar kring homosexualitet. Ämnet tycks vara svårt att hantera och lärarna har varken kunskaper eller stöd för att behärska ämnesområdet. (HomO 2009, s.4)

I Skolverkets rapport *Relationer i skolan – en utvecklande och destruktiv kraft* från 2002 (HomO 2009), visar de vilka stora brister det finns i skolans hantering av homosexualitet och homofobi. Verkligheten bakom dessa rapporter visar att många homo- och bisexuella ungdomar inte har en möjlighet att positivt spegla sig själva i skolmiljön. De får heller inte stöd och hjälp med att bygga upp en självsäker självbild på samma villkor som heterosexuella elever. Den underförstådda bakgrunden är att eleverna behöver läras ifall de skulle stöta på

någon ovanlig figur som finns där ute i samhället, någon annanstans men absolut inte i skolan eller just nu. (HomO 2009)

Rapport 326 Diskriminerad, trakasserad och kränkt (Skolverket 2009,s.56) redovisar utifrån ett regeringsuppdrag en undersökning om barns, elevers och studerandes uppfattningar och upplevelser av diskriminering och trakasserier. Till bakgrund för uppdraget finns lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever som det står om i Lag: 2006:67 som trädde i kraft den första april 2006. Via denna lag, vilken benämns barn och elevskyddslagen, har barn och elever inom all verksamhet som omfattas av skollagen (1985:1100) fått ett särskilt skydd mot olika former av diskriminering och annan kränkande behandling. Målet med undersökningen har varit att utforska om det behövs ytterligare stöd och implementeringsinsatser för att lagens intentioner ska uppfyllas.

I Skolverkets publikation *Rapport 326* (Skolverket 2009, s.66) utreds frågan om homosexualitet utifrån intervjuer av barn i svenska skolan.

Enligt *Rapport 326* (Skolverket 2009, s. 37)och diskrimineringslagen definieras diskriminering på följande sätt:

Diskriminering och annan kränkande behandling är de begrepp som används i barn och elevskyddslagen. Begreppet mobbing används inte. Detta begrepp ingår i termen annan kränkande behandling. Barn och elevskyddslagens terminologi har införts i läroplanerna och ordet mobbing har utmönstrats. I skolans så kallade portalparagraf kvarstår dock begreppet mobbing (Skolverket 2009,s.56).

Exempel på direkt diskriminering kan exempelvis vara att par av samma kön inte får dansa tillsammans på skolbalen.

Enligt § 6 i barn- och elevskyddslagen ska det för varje enskild verksamhet finnas en likabehandlingsplan som bland annat syftar till att förebygga och förhindra kränkande behandling. Planen ska innehålla planerade åtgärder. Enligt förarbetena ska det finnas en översikt över de insatser som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling och en redogörelse för vilka insatser som ska genomföras eller påbörjas under året. Planen ska ta sikte på och innehålla rutiner för ingripande i akuta situationer och uppföljande insatser. Den bör tydligt ange ansvarsfördelningen mellan rektor eller någon med motsvarande

ledningsfunktion och personal, samt innehålla rutiner för hur händelser och åtgärder ska dokumenteras (Skolverket 2009, s.52).

I Skolverkets *Rapport 326* står det vidare om en undersökning som gjordes i årskurs 5 kring vad elever anser om homosexualitet. Enligt *Rapport 326* är homosexualitet ett begrepp som få av de intervjuade eleverna i deras undersökning använder. I Skolverkets analys skriver de dessutom att sexuell läggning ofta likställs med bi- och homosexuell läggning. Värt att notera är också att heterosexuell läggning underförstås som norm i elevernas berättelser, vilket problematiseras i rapportens analys (Skolverket 2009, s.66).

Enligt flertalet av skolverkets intervjuade elever i årskurs fem har de inte berört ämnet sexuell läggning i skolan. Eleverna är övertygade om att de eventuellt kommer att arbeta med ämnet i de senare årskurserna. Flera av eleverna menar på att de skulle acceptera samt respektera om någon berättade att de var kära i någon av samma kön, även om de dock skulle bli förvånade. En av flickorna menar att det är lite ovanligare att vara kär i en tjej om man är tjej. En annan flicka säger att det är kanske ovanligare men inte ovanligt. En av pojkarna i undersökningsgruppen berättar att hans morbror är homosexuell och att han inte tycker att det är något konstigt med homosexualitet (Skolverket 2009,s.63).

Skolverket (2009,s. 67) skriver vidare att de flesta eleverna i årskurs fem ansåg att homosexuella elever riskerar att bli trakasserade om de visar sin kärlek öppet till någon av samma kön. I en av skolorna säger en flicka att det skulle vara lite oroligt om man visste att en tjej var lesbisk och att hon skulle bli kär i en själv. Skolverket (2009, s.67) bedömer av intervjuerna med eleverna att det verkar finnas en något större acceptans i årskurs fem för flickor att bli kära i varandra än för pojkar. Det verkar därutöver finnas större möjlighet för flickor att visa ömhetsbetygelser, som att kramas, utan att det för den delen betraktas som ett uttryck för homosexualitet. Om pojkar skulle kramas skulle de bli retade och klassificerade som homosexuella, som bögar, menar flera av eleverna i undersökningen.

Den allmänna uppfattningen bland de intervjuade eleverna är att om två pojkar skulle bli kära i varandra skulle de inte våga visa det: ”om jag skulle vara kär i en pojke och frågar chans på honom och han säger nej, då skulle han gå runt och berätta det för alla”, säger en pojke. Han skulle riskera att bli kallad bög (Skolverket 2009, s.67).

Undersökningen av Skolverket (2009, s.69) visar att ordet bög används av eleverna i både grund och gymnasieskolan på flera olika sätt. En elev menar att det beror på hur man säger

det, till vem man säger det och i vilket sammanhang det används. Man kan ju inte gå fram och säga det till vem som helst för om man säger det till någon man inte känner blir de självklart arga, säger samma elev”. Vänner emellan kan man skämta och säga bög, bög kan till och med användas flickor emellan. Bög är ju mycket mjukare än hora, påstår en elev. En annan elev säger att ordet bög kan användas som ett skällsord man kan till exempel säga; det angår inte dig din jävla bögjävel (Skolverket 2009, s.69).

Skolverket skriver vidare i *Rapport 326 diskriminerad, trakasserad och kränkt* (Skolverket 2009, s.70) att all tystnad kring lesbiskhet osynliggör homosexuella flickor i grund och gymnasieskolan, medan manlig homosexualitet är något som ständigt finns närvarande i elevernas vardag. Där ordet bög används frekvent, används varken skällsord som lebb eller heterofabrik i någon större utsträckning. Det hör heller inte till vanligheten att eleverna talar om att den och den ser lesbisk ut eller huruvida någon bär kläder som ser lesbiska ut. Kvinnors homosexualitet kopplas med andra ord sällan till kläder, gångstil eller sättet att prata, utan till homosocialitet det vill säga flickors sätt att umgås med varandra.

Skolverkets *Rapport 326 diskriminerad, trakasserad och kränkt* (Skolverket 2009, s.71) menar slutligen att när man associerar till homosexuella lärare är det främst män som eleverna kommer att tänka på. Att det finns en möjlighet att deras kvinnliga lärare skulle kunna vara lesbiska är ingenting som de reflekterar kring. Återigen osynliggörs lesbiskheten genom att inte ges utrymme i vare sig i språket eller i rummet.

Utifrån *Rapport 326 diskriminerad, trakasserad och kränkt* (Skolverket 2009, s.101) bedömer Skolverket att ytterligare stöd och implementeringsinsatser behövs för att barn och elevskyddslagens intentioner ska uppfyllas. Det hjälper inte att endast öka informationen kring verksamheten. Det är först när personal i förskola, skola och vuxenutbildning liksom barn, elever och studenter blir medvetna om vilka normer som ligger till grund för diskriminering och trakasserier kopplade till diskrimineringsgrunden som detta kan ske på allvar. Samt att de även känner till kränkningar som är kopplade till andra materiella resurser och utseenden.

Personalen måste delges förutsättningar och utrymme för reflektioner och diskussioner om värdegrundsfrågor. Genom att personalen är medveten om vikten av ett normkritiskt perspektiv ger det också grunden till ett aktivt arbete med diskriminering och kränkande behandling. Detta måste tas i aspekt inför utbildning och fortbildning av lärare och skolledare

anser Skolverket i *Rapport 326 diskriminerad, trakasserad och kränkt* (Skolverket 2009,s.101).

Wedin (2011) skriver i sin bok *Jämställdhetsarbete i förskola och skola* att heteronormen är något som upprätthålls på många sätt i både förskola och skola. Ett av sätten det görs på är genom att osynliggöra och ignorera homosexualitet. I skolan nämner de att homosexualitet är en naturlig del i undervisningsstoffet som till exempel homosexuellas situation i Hitlertyskland. Wedin (2011) skriver även att när homosexualitet omtalas i skolan är det vanligen i ett avvikande faktum. Skolan förespråkar tolerans gentemot homosexuella och menar att vi måste förstå *deras* utsatta position i samhället. Om skolan väljer att göra på det här sättet så att homosexuella hanteras avvikande leder det till en förstärkning av heteronomen. Den icke ifrågasatta heteronormativa positionen ges tolkningsföreträde och behöver inte granska sina egna privilegier. Därigenom blir den heteronoma positionen den position som definierar tolerans och normalitet utan att alls behöva granska den egna positionen, den förblir självklar och oreflekterad. Ännu ett vanligt förekommande sätt att upprätthålla heteronormen är att förlöjliga homosexuella, genom kränkande tillmälen, som bög och fjolla. Det som inträffar är att heteronormen skapar ett större utrymme för kränkningar och utanförskap bland elever. Förutsättningarna man får genom att förstå hur heteronormen upprätthålls i den egna verksamheten genererar verktyg för att förebygga både kränkningar och mobbing.

Avslutningsvis skriver Wedin att förståelse av hur heteronormen upprätthålls görs genom att ifrågasätta heteronormen. Det finns ett flertal möjligheter att ifrågasätta heteronormen i vardagen. Det kan till exempel ske genom att när man tar upp August Strindbergs hustrurelationer i hans levnadsbeskrivning bör det vara lika självfallet att informera om Selma Lagerlöfs relationer till sina älskarinnor.

3.4 Läroplanen

I Läroplanen 2011 anges att för årskurs 4-6 ska diskriminering och kränkande behandling av individer och grupper aktivt motverkas. För ämnet Biologi gäller som centralt innehåll i årskurs 4-6 bland annat människans pubertet, sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet och jämställdhet (Skolverket 2011, s.113).

För ämnet religion gäller att undervisningen ska bidra till att utveckla kunskaper kring kön, jämställdhet, sexualitet och relationer. Inom religion ska det centrala innehållet i årskurs 4-6

beröra frågor kring utanförskap, könsroller, jämställdhet, kränkning och sexuell läggning. (Skolverket 2011, s.189).

För ämnet samhällskunskap ska det centrala innehållet i undervisning i årskurs 4-6 innehålla samtal om individer och gemenskaper, familjen och olika levnadsformer, sexualitet, könsroller och jämställdhet Skolverket (2011,s.189).

I läroplanens beskrivning gällande undervisning i årskurs 4-6 kan man tydligt se att diskriminering samt kränkande behandling av individer och grupper ska motverkas. Vilket bör göras i en pedagogisk undervisning då man ska följa styrdokumentet i den undervisning man bedriver. Läroplanen visar även att det är inom ett flertal olika ämnen som man bör låta eleverna utveckla sina kunskaper kring sexualitet och relationer, olika levnadsformer samt sexuell läggning.

3.5 RFSU som resurs för skolan

Eftersom RFSU är en av de stora organisationer som arbetar med sexualupplysning för barn och ungdomar i Sverige fann jag det av stor vikt att ta kontakt med dem för att få information om deras ståndpunkter inom mitt undersökningsområde. Jag har här valt att delge den information jag erhöll av två informanter. Eftersom de båda föredrog att vara anonyma så har jag valt att inte namnge dem här. Jag kallar dem Johan och Karl. Johan är från RFSU Götaland medan Karl är ifrån RFSU Norrland.

Båda informanterna är män i åldern 25-40 år, varav en av dem är verksam som lärare och har arbetat som lärare i 15 år medan den andra bara varit verksam inom RFSU och byggbranschen.

3.5.1 Utbildning för lärare

Vad gäller utbildning för lärare berättar Johan att det finns gott om utbildning för lärare som skolan eller rektorn kan beställa. Johan säger dock att det främst är lärare som beställer in dem till högstadiet men att det finns ett par enstaka fall då de ringt ifrån mellanstadiet för att hyra in dem. I de fallen är det främst föreläsningar för pedagogerna men de kommer även ut och informerar eleverna. Då är det information om sexualitet och HBT-personer samt hur man som lärare når fram till eleverna och pratar med dem men också hur lärare ska hantera problem som uppstår kring ämnet.

Karl i Götaland säger dock att de inte har några egna utbildningar för pedagoger utan att detta är något som sker genom högskolor som har kurser i sexologi samt sex och samlevnad. De

samarbetar också med LAFÄ som är enheten för sexualitet och hälsa i Stockholm. RFSU kommer dock ut på skolor för att informera elever och tanken är att de ska informera elever i alla åldrar, från årskurs ett och uppåt. Det är dessvärre mest högstadiel elever som hör av sig samt gymnasiet och detta är något som både Johan och Karl är fullt medvetna om.

3.5.2 Syftet med att utbilda elever

”Det beror lite på vad vi ska prata med eleverna om men vi vill ge eleverna en verklighetsbild.” säger Johan. Han menar att de vill att sexualiteten ska förknippas med något positivt och härligt och som är okey, då det idag handlar mycket om negativitet då media pratar om hatbrott och våldtäkter och om att sex är något fult. Många homosexuella får också känslan av avvikelse. De vill få eleverna att förstå att sex är något positivt och naturligt men i och med det syftet känner RFSU att många tror att de uppmanar eleverna att ha sex. Det är dock inte alls deras syfte utan de håller på regeln att man ska vara 15 år innan man har sex.

3.5.3 Att informera elever om homosexualitet

”Jag tycker att sex och samlevnad bör gå som en röd tråd genom hela skolverksamheten ifrån årskurs 1 och uppåt”, säger Johan och menar att det faktiskt bör finnas ett ämne kring dessa frågor, som till exempel livskunskap så att man har med sig dessa tankar genom hela ens arbete. Han anser att pedagogerna i årskurs 4-6 är dåliga på att prata om HBT och sexualitet över lag. Pedagogerna pratar gärna om hur ordentliga de är med värdegrunden och likabehandlingsplanen men tittar man ordentligt på det som vi på RFSU gör så behandlar de knappt frågor om sex och samlevnad över huvud taget. Johan menar att om man inte informerar eleverna fören i sjuan om HBT-frågor är det alldeles för sent. Det är ju inte något konstigt, menar de, alla elever vet ganska tidigt en hel del om homosexuella män, sex och så vidare. Eleverna kan ju ha en skev bild av hur verkligheten ser ut men då är det pedagogernas arbete att lära dem hur verkligheten är. Dessutom menar Johan att HBT-frågor samt sex och samlevnad är något man alltid lagt stor vikt vid att inskaffa som en grund i skolornas undervisning och det har sedan 1955 varit en obligatorisk del i skolan men ändå är det väldigt dålig. Dåligt då den informationen på vissa skolor är nästintill obefintlig och ändå ska det ha varit obligatoriskt i nästan 60 år.

Att man som pedagog inte vill informera elever i den åldern på grund av att de inte kan veta själva om de är homosexuella tycker Johan är en dålig bortförklaring. Han menar att om man

tittar på teveprogram och filmer som vänder sig till de åldrarna finns homosexualiteten med. Johan menar också att för att eleverna själva inte är homosexuella så har de rätt att veta, tänk om någon släkting till dem är det, en kusin, föräldrarnas kompis, och så vidare. Ska eleverna då gå ovetandes om vad det innebär. Det blir helt fel. Det är bara en dålig bortförklaring för vi kan inte bestämma när elever är mogna. ”Eleverna tar in informationen vi ger dem om de är mogna och de som inte är mogna tar inte in informationen” säger Johan.

3.5.4 Skolor och RFSU

Johan berättar att de i de stora städerna i Sverige, som Stockholm Göteborg och Malmö, har riktade projekt och informationsblad som de skickar ut till skolor och andra organisationer. I de mindre orterna bygger hela deras verksamhet på ideellt arbete, så därför har de ingen möjlighet att förmedla till alla förutom via nätverk, vilket de arbetar mycket genom. Det bygger på att skolorna själva ringer och bokar dem för information, det är rektorns ansvar på skolorna att söka upp dem om de behöver.

Anledningen till att skolorna inte ringer RFSU tror Johan beror på brist på pengar, trots att skolorna idag har mer pengar än vad de vill erkänna. RFSU är inte så dyra egentligen och skolorna kan boka in föreläsare som är tre gånger så dyra som dem, så skolorna ser väl den här informationen som mindre viktig. Sedan är nog många skolor av den uppfattningen att RFSU är en statlig organisation som kan komma ut helt gratis till skolor, skolorna är inte beredda på att de kostar pengar menar Johan på RFSU Blekinge. När de väl kommer ut till skolor är det för att de vill vara en del av någonting större som att inleda ett tema eller avsluta ett, att det helt enkelt blir en happening. De vill inte bara komma ut till skolorna och informera och så fort de har lämnat byggnaden så läggs locket på.

4. Metod

Jag har valt att använda mig av kvalitativa intervjuer då jag är intresserad av pedagogernas sätt att resonera kring frågorna. Bryman och Bell (2005) skriver att användandet av en kvalitativ intervju ger den person som intervjuas en möjlighet att komma med egna ståndpunkter. Medan forskarens intresse speglas i en större roll om intervjun är kvantitativ. Valet av en kvalitativ intervju sammanhänger även med att jag vill jämföra och studera de olika svarsalternativen samt att denna intervjuform tycks passa bäst för uppsatsens frågeställningar. Det som utmärker en kvalitativ intervju är att det ger en som intervjuare

möjligheten att ställa följdfrågor till respondenterna för ett mer utvecklande resonemang (Bryman & Bell 2005). Jag valde att ställa samma frågor till samtliga informanter men ställde dem i den ordning som passade bäst just vid intervjutillfället.

Inom kvalitativ forskning ligger fokus på ”mjuk” data, till exempel i form av kvalitativa intervjuer och tolkade analyser. Syftet med en kvalitativ forskning är att man vill skaffa sig en djupare kunskap om ämnet (Davidsson & Patel 2003) Medan en kvantitativ forskning mer knyts an till mätningar vid datainsamlingar, statistiska bearbetnings och analysmetoder (Bo Davidsson, Patel2003) Därför känner jag att en kvalitativ intervju passar in mer på min forskning då jag inte ska analysera någon statistik eller tillhandahålla med datainsamlingar. Patel och Davidsson (2003) talar om vikten av en helhetsbild gällande den kvalitativa metoden där viljan att gestalta något är det som är unikt samt att kvalitativ forskning bygger på ord och inte siffror och statistik som det läggs större betoning på i en kvantitativ metod.

Jag har valt att göra en intervjustudie med sju olika pedagoger i årskurs 4-6 på två olika skolor. Detta för att kunna jämföra och se om det finns några likheter eller skillnader i deras arbete kring homosexualitet. Syftet med denna undersökning är som tidigare nämnts att undersöka i vilken utsträckning och på vilket sätt pedagoger arbetar med HBT-frågor i klassrummet i förhållande till likabehandlingsplanen.

För att få en djupare förståelse och för att kunna ställa följdfrågor ansåg jag det vara av stor vikt att träffa dessa människor då man inte har samma möjlighet att gå lika djupt vid enkätsvar.

Kvalitativa intervjuer ger också ett bredare svarsalternativ för den intervjuade där vi tillsammans är medskapare av ett samtal. Syftet med en kvalitativ intervju är att man vill upptäcka och identifiera egenskaper och beskafter hos något. Jag vill identifiera lärarens roll om hur deras tankar och arbete går kring HBT i skolan. Under intervjuerna använde jag mig av en diktafon som inspelningsenhet men även penna och papper i ett fall, då personen avböjde att bli inspelad, vilket jag fick respektera. (Davidsson & Patel 2003, s.99)

4.1 Urval

Som informanter har jag valt att använda mig av pedagoger i årskurs 4-6 då det står i Läroplanen under religion (Skolverket 2011, s.189) att sexuell läggning ska tas upp med eleverna från skolår 4. I likabehandlingsplanen uttrycks det vidare att skolan ska förebygga mobbing av HBT-personer vilket däremot gäller för hela skolan, oavsett årskurs. Jag har valt

att lägga några av intervjuerna på en byskola i Hälsingland och några intervjuer vid en större skola på en mindre stad i Hälsingland, för att erhålla svar från pedagoger som arbetar i skolor av varierande storlek. Valet på skolor i Hälsingland gjordes utifrån uppsatsförfattarens möjlighet att på orten genomföra intervjuerna.

4.2 Undersökningsgrupp

Undersökningsgruppen bestod av sju pedagoger på två olika skolor i Hälsingland. Informanterna är mellan 30- 65 år gamla. Undersökningsgruppen består av 6 kvinnor och en man vilket gör det svårt med en jämförelse utifrån ett genusperspektiv. Alla informanterna arbetar som klasslärare och är verksamma inom de flesta ämnen i klassen med undantag för sysslöjd och träslöjd.

4.3 Insamlingsmetod

När jag skapade mina intervjufrågor (*bilaga 1*) utgick jag i första hand från mitt syfte med uppsatsen och mina frågeställningar. Urvalet av informanter gjordes utan större svårigheter då jag använde mig av en närliggande skola i Hälsingland. Väl där informerades jag pedagogerna om mitt examensarbete, de blev sedan tillfrågade om de ville och hade en möjlighet att medverka, vilket samtliga hade. Därefter uppsökte jag en skola på en större ort i Hälsingland där jag också gjorde ett besök och informerades pedagogerna om mitt huvudsyfte med intervjun och arbetet. Där ville alla medverka utom en.

Efter mitt besök hos informanterna ringde jag upp pedagogerna och bokade intervju med dem via telefon. Alla verkade positiva inställda till att medverka. Jag spelade in alla intervjuer med diktafon utom en som jag fick föra anteckningar på, då den personen avböjde att bli inspelad. Jag har ändå valt att använda mig av den intervjun inför min analys av intervjun fann den tillräckligt informativ och då man kan i enstaka fall använda sig av nedskrivna intervjuer (Davidsson & Patel 2003). Jag valde under mina intervjuer bort att använda mig av telefonintervjuer då nackdelarna kan vara att en stor del av respondenterna är oanträffbara men även att de oftast tar sig mer tid vid ett personligt möte än över telefon (Dahmström, 2000).

4.4 Genomförande

Genomförandet av intervjuerna tillgick så, att jag bokade in en tid och dag som passade informanterna. Därefter genomfördes individuella intervjuer och dessa skedde på den plats som respondenterna fann lämplig, vilket i de flesta av fallen var i ett avskilt grupprum på

arbetsplatsen. Valet av grupprum som plats för intervjun gjordes för att skapa en mer bekväm atmosfär. Det fanns en utarbetad intervjuguide (se bilaga 1) som användes som grund inför intervjun, under intervjun ställdes följdfrågor för att klargöra ståndpunkter i de olika resonemangen.

Samtliga intervjuer tog mellan 15 till 25 minuter. Jag noterade inga större svårigheter under intervjun mer än att somliga av informanterna verkade vara lite vacklande i sina svar. Stämningen vid intervjuerna kan karakteriseras som avslappnad.

4.5 Bearbetning och analys

Efter att ha fullgjort samtliga intervjuer, påbörjades min transkribering av dem. Jag antecknade det hela och återgav allt ordagrant då det ger en större förståelse och inblick samt gör det lättare att analysera resultaten. Efter flera genomläsningar av det nedskrivna materialet för att komma fram till vad i materialet som var av intresse gallrades en del ovidkommande kommentarer bort då jag fann att detta vara av mindre intresse gällande mitt syfte och frågeställning.

Jag har valt att strukturera uppsatsens resultatdel utifrån de intervjufrågor som belyser uppsatsens syfte. Därefter har jag valt att analysera de svar som informanterna gav under intervjun.

4.6 Etiska överväganden

På grund av sekretesslagen enligt (Davidsson & Patel 2003.) har jag efter mina intervjuer självfallet valt att anonymisera mina informanter. Jag har valt att återge varje pedagog med ett P för pedagog och därefter ange en siffra. P1 står således för pedagog 1, P2 för pedagog två och så vidare upp till P7.

I uppsatsen presenteras likabehandlingsplanen för den kommun som skolorna tillhör. Det finns ingen tydlig källhänvisning då detta skulle kunna knytas till en direkt skola och de har sin fulla rätt att vara anonyma i min undersökning. Vid förfrågan, kan detta styrkas.

5. Resultat

I den här delen av uppsatsen presenteras resultaten ifrån de samtliga sju intervjuerna som gjordes med pedagogerna ifrån två olika skolor.

5.1 Intervjuer med pedagoger

Under min analys av mina transkriberade intervjuer har jag kommit fram till att det finns vissa frågor som är av mer vikt än andra utifrån mitt syfte och frågeställning. Därför har jag valt ut dem och framfört dem här. Som jag tidigare nämnde i metodavsnittet kommer alla informanter hållas anonyma har därför fått beteckningen P1 till P7 så att man som läsare ändå ska få en möjlighet att kunna förstå och följa varje enskild informants svar på frågorna. Jag kommer kortfattat att redogöra för hur informanterna svarat i en sammanfattning av deras svar. Vill man i detaljerad form se varje enskild informants svar så kan man se detta i bilaga 4 som tillhandhålls vid förfrågan.

5.1.1 Kunskap om ämnet HBT

Vad det gäller pedagogernas kunskap kring ämnet HBT replikerade flertalet av pedagogerna att det inte är direkt insatta i ämnet. De nämnde även att den begränsade kunskap de har i ämnet har de skaffat sig själva. (P2) berättade att till och med bokstavskombinationen HBT var för henne till en början okänd men hon hade frågat en kollega och därefter lärt sig. (P4) nämnde att hon var mer insatt i ämnet rent privat än i skolsituationen medan (P7) sa att hon inte var särskilt insatt men kände ändå att hon var mer insatt än andra.

5.1.2 Arbete i klassrummet med HBT-frågor

När pedagogerna fick frågan om hur de arbetade med HBT-frågor i klassrummet varierade svaren. Fyra av de tillfrågade pedagogerna (P2, P3, P4 och P7) menade att de inte haft HBT som något arbetsområde utan det har varit ett ämne som man tagit upp när det har förekommit glåpord eller liknande. Det är ändå något som de arbetar med i klassrummet när man talar om sex och samlevnad menar en av de fyra pedagogerna. (P2) menar däremot att eleverna ändå inte kan veta vilken läggning de har redan nu.

P1 säger att det inte blivit av att de har pratat om det och säger vidare att ”jag tror att många av de här frågorna och tankarna kommer dyka upp när eleverna har tjej och killsnack men det är inte jag som är med i den gruppen men jag tror att de tar upp det där”

Två av pedagogerna P5 och P6 påtalar att de har berört ämnet när de talat om diskrimineringsgrunderna och genom att prata om vilka olika familjer det finns.

P5 säger att de tar upp det ibland som vid tillfällen då de frågar om hur olika familjekonstellationer kan se ut och där har eleverna fått en möjlighet att svara och svaren

som kommer är ju väldigt olika”. Hon menar vidare att en tredjedel av 30 barn har speciella familjerelationer som en låtsasmamma och en låtsaspappa och menar att de pratar i klassen om att det kan se olika ut för alla.

”Vi gör det när vi har gått igenom diskrimineringsgrunderna. Vi gör det ganska ofta eftersom de slänger sig med dem här orden böj och sådana här saker, i den bemärkelsen pratar vi om det ganska ofta”P6

Här menar pedagogen att de tar upp ämnet HBT i klassrummet när de går igenom likabehandlingsplanen med eleverna. Hon menar på att de pratar om det ganska ofta då eleverna använder sig av ordet böj och liknande könsord.

I nästa kapitel kommer pedagogernas åsikter kring betydelsen av att arbeta med HBT-frågor i skolan att belysas.

5.1.3 Betydelsen av att arbeta med HBT frågor i skolan

Vad det gäller betydelsen av HBT arbete i skolan menar samtliga pedagoger att det är av en stor betydelse för eleverna att man belyser ämnet i skolan. Under intervjun kommer flera olika resonemang från pedagogerna angående varför HBT-frågor är ett viktigt ämne att ta upp i skolan. Tre av pedagogerna informerar om betydelsen för eleverna att förstå att man har rätt att vara som man är och att alla har människor har lika värde. Pedagogerna informerar även om att levnadssätt och att vem man lever tillsammans med kan se annorlunda ut och att det får se annorlunda ut. De menar att om man är öppen och vågar prata om det så blir det ju mer naturligt för eleverna och det är viktigt för eleverna att förstå sådant här.

“Det är ju av stor betydelse för det finns ju i samhället runt omkring dem” (P2)

Här påpekar pedagogen vikten av att ta upp ämnet HBT och att det har en betydelse för eleven då HBT-personer finns i samhället omkring eleverna.

”Det ger dem en förståelse för att människor är olika och att vi inte har samma familjesituation” (P7)

Däremot menar en av pedagogerna (P6) att det är av vikt att de tar upp ämnet HBT då flertalet av eleverna har en skev bild av vad HBT är och att det för dem många gånger bara är ett skällsord. De har ingenting verkligt eller några relationer att hänga upp det på. Hon säger vidare att många av eleverna inte känner någon som har en familj som innefattar en eller flera HBT-personer.

En av pedagogerna (P4) talar också om att det är viktigt att arbeta med HBT-frågor för att tillhandhålla en möjlighet att påverka fördomarna bland eleverna och att det är av en stor betydelse att eleverna får en insikt i att vem som helst i ens omgivning kan vara en HBT-person. Hon säger vidare att det alltid kommer finnas människor runt omkring eleverna som har någon kontakt med HBT-personer men att man också kan upptäcka det själv men det blir senare i livet och inte nu. Två av informanterna (P2) och (P4) menar att det är av stor betydelse att samtala kring HBT då det finns i samhället runt omkring eleverna hela tiden. De kan ju komma i kontakt med HBT personer när som helst egentligen, i släkten till exempel eller om man känner någon ändå. Pedagogerna säger även att det samtalas mycket kring HBT på teve då det fokuseras på parrelationer och då är det inte det gamla vanliga som gäller. Här anspelar pedagogen på att heterorelationer är det gamla vanliga.

Vidare i nästa kapitel går vi in lite närmre på pedagogernas tankar kring att arbeta med HBT-frågor i skolan. Åsikterna kring varför det har en betydelse för dem som pedagoger att ta upp ämnet HBT med eleverna.

5.1.4 Pedagogers tankar kring att arbeta med HBT frågor i skolan

Här ansåg två av pedagogerna (P4) och (P3) att det är av stor vikt att ta upp HBT-frågor.

“Om man som lärare inte skulle ta upp HBT och man sedan skulle få höra i efterhand om något som hänt så skulle man ju ångra sig.” P5

Här menar pedagogen att om hon inte skulle belysa ämnet HBT i skolan och någon skulle bli utsatt eller utsätta någon annan för något så skulle hon ångra sig. Hon är väldigt otydlig i vad hon menar med att ”om något skulle ha hänt”. Dessutom menar (P5) att det är viktigt att vara tydlig och rak som pedagog för då kan elever som har funderingar få en möjlighet att våga komma och prata med en. Det finns de elever som inte har eller kan prata med någon där hemma och då vill man att de ska känna att de kan komma med sina funderingar till en. Två andra pedagoger (P2) och (P1) säger att som lärare är det viktigt att tänka efter själv vart man står och förmedlar och det känns bättre att förmedla något man själv kan stå för. De påpekar även att det är viktigt att ta in det här nya och reflektera över de här sakerna fast de här eleverna kanske inte träffar på HBT-personer eller ställer sådana frågor ännu. Med ”det här nya” anspelar pedagogerna på HBT.

(P6) säger dock att hon inte tror att det har så stor betydelse för hennes lärarroll men kanske för henne som person då hon själv får tänka efter var hon står någonstans i frågan. Här menar hon att hon inte tror att det har någon större betydelse för henne som lärare utan mer för henne som en privat person då hon får tänka efter på vart hon själv står i frågan kring HBT. En av pedagogerna (P7) säger att hon inte tror att elevernas syn på henne förändras då eleverna redan vet vart hon står i frågan då de accepterar alla i klassen.

I nästa kapitel går vi djupare in i frågan om hur pedagogerna anser att HBT-arbetet påverkas om det finns föräldrar eller elever på skolan som är HBT-personer.

5.1.5 Ökar arbetet kring HBT då föräldrar eller barn är HBT- personer?

Fem av de sju intervjuade pedagogerna (P1), (P3), (P4), (P5) och (P6) kommer med väldigt korta och klara svar där de alla menar att arbetet med HBT hade ökat om det förefallit sig så att någon i klassen eller en elevs förälder varit en HBT-person (P7) säger att hon skulle ta upp det mer om hon hade homosexuella föräldrar eller elever i klassen just för att förebygga mobbing. Medan en annan av pedagogerna P1 säger att han skulle ta upp det mer om det föreföll sig så men han säger även att han inte tycker att det borde vara så. Han tror att det är samma med skolor som har mycket invandrare. Där arbetar de mycket med invandrarfrågor till exempel och det gör inte vi här heller säger han, för vi har inte så mycket invandrare.

I nästa kapitel kommer en följdfråga på föregående fråga då nästan alla pedagoger menade att de skulle arbeta mer med HBT-frågor om det funnits elever eller föräldrar på skolan som varit HBT-personer. Detta skapar givetvis frågan till varför de skulle ta upp ämnet mer i sådana fall.

5.1.6 Varför skulle ni ta upp det mer då?

Tre av pedagogerna (P5), (P4) och (P2) pekar mer på att ämnet ligger eleverna närmre och i samband med att det ligger eleverna närmre känns det också mer aktuellt. En av pedagogerna (P2) påpekar att hon har en elev i femte klass berättade att hans syster bor tillsammans med en tjej. Detta har dock inte fört med sig att pedagogen i högre utsträckning tagit upp ämnet.

En annan pedagog (P4) säger att anledningen till att de skulle ta upp det mer är att ”Det rör en direkt, likväl som att någon som har en sjukdom och man måste förklara saker runtomkring, ja nu lät det ju hemskt men jag menar bara som ett exempel”

Pedagogerna menar att i de fall då det finns en verklig person att relatera HBT-frågorna till, så är det enklare att prata om ämnet med eleverna. Annars får eleverna inte någon

verklighetsanknytning till ämnet och pedagogerna tror att det då blir svårare att diskutera. Pedagogerna menar att ämnet blir mer konkret då det finns en verklig person att tala om. HBT-frågor är svårare att tala om och relatera till för eleverna utan konkretion och verklighetsanknytning

Två stycken av pedagogerna (P3) och (P7) nämner främst att de skulle ta upp det mer på grund av att förebygga mobbing, för då vill de verkligen inte att det ska bli något fel. Sedan nämner en av dem att de vet att läraren som arbetar i förskoleklassen brukar ha någon bok där hon brukar ta upp det med eleverna och då vet man att eleverna har pratat om det tidigare.

(P5) och (P1) tror att frågorna från barnen skulle öka, vilket gör att det skulle komma upp mer situationer än tidigare. Samtidigt skulle det bli mer tillfällen att ta upp HBT än vad man gör nu. De menar att eleverna ser ju kanske att någon har två mammor eller två pappor och då skulle det bli mer frågor. Så då är det ju för barnens skull de skulle göra det.

Nu kommer vi övergå till att belysa hur pedagogerna arbetar med förebyggande arbete enligt deras likabehandlingsplan genom att ta upp HBT med eleverna.

5.1.7 Likabehandlingsplan och förebyggande arbete

Enligt likabehandlingsplanen ska mobbing av homosexuella förebyggas. Inför frågan om det går att arbeta förebyggande om ämnet inte tas upp tystnade flera av pedagogerna och gav väldigt tvekande svar. Samtliga menade dock att det är självklart att ämnet är något som måste tas upp innan glåporden kommer eftersom det annars inte blir förebyggande arbete mot mobbing.

Två av pedagogerna (P3) och (P4) svarade i kort att de menade att det är självklart att det inte blir något förebyggande arbete kring HBT om ämnet inte tas upp.

” Nej det är såklart inte bra” P3

” Ja precis om man inte tar upp det före det händer, för då är det ju lite försent egentligen. Ja det är helt rätt.” P4

(P2) menade att det inte alltid är så lätt. Man borde ta upp ämnet HBT tidigare på grund av att det då är lättare att hantera innan det kommer upp skällsord kring HBT-människor. Det är lättare att diskutera ämnet när det är mer neutralt innan eleverna är upprörda. En av pedagogerna (P6) tyckte dock redan att hon pratar tillräckligt om det. Hon beskriver vidare att likabehandlingsplanerna går igenom de olika direktiven som finns kring mobbing sen är det

ju inte så att man för den delen jobbar med någon specifik punkt. Man har det hela mer som en värdegrund som man arbetar mot att stå på utan att gå in på varje enskild detalj. Men man gör detta vid behov annars försöker man prata generellt om likabehandlingsplanen. Det måste ju ske så för att vi ska överleva här på skolan säger hon, annars hade något annat fått stryka på foten.

Samtidigt säger en av pedagogerna (P6) att det är väldigt viktigt att man har kunskap och är insatt i det man pratar om. Eleverna kan få en otroligt skev bild av ämnet HBT och därför är det viktigt att tänka på vad man säger som lärare. (P5) säger att ” Men ändå tycker jag att mina elever går i fyran och har de inte börjat prata om det här med böj och sådant här, varför ska jag då väcka den björn som sover”. Hon säger vidare att det blir en massa fula ord i början och givetvis skulle hon kunna ta upp att det finns familjer som har två mammor eller två pappor men sen behöver hon inte säga något mer.

I nästa avsnitt kommer fokus att läggas på om de på skolorna har några böcker i skolbiblioteket som är HBT-relaterade .

5.1.8 Resurser i skolbiblioteket

I arbetet med HBT-frågor i klassrummet kan man tänka sig att skolbiblioteket erbjuder resurser för detta arbete genom litteratur som inte enbart reproducerar könsstereotyper utan visar på en mångfald av samlevnadsformer och sexuell läggning. Vid frågan om vilka resurser som det lokala skolbiblioteket erbjöd gav flertalet av pedagogerna vaga svar där de gav uttryck för att de trodde att det finns böcker som kan användas som en undervisningsresurs på deras bibliotek men helt säkra på detta var de inte.

Fyra av pedagogerna (P4), (P3), (P2) och (P1) svarar att de inte vet med säkerhet om det finns eller inte, men de tror inte det. De säger även att om jag har tips på böcker så får jag gärna ge dem det, allt blir så mycket lättare då. (P5) säger att hon nog har sett en bok, tror hon, som handlade om två mammor. En av pedagogerna (P1) menar att han inte är rätt man att svara på den frågan. För det första är han inte så insatt i det med svenska och läsning så därför kan han inte säga att det finns. Men han har för sig att han har läst någon bok men att det nog inte finns så många direkt. Här verkar det som om han inte är tillräckligt insatt i om de har några böcker dessutom menar han att det bara är de som arbetar med ämnet svenska och läsning som borde veta det här, därför kan han inte riktigt svara på frågan.

5.1.9 RFSU som resurs

Fyra av pedagogerna (P2), (P3), (P4) och (P5) säger att de inte är medvetna om att RFSU kan komma ut till skolorna och ge både lärare och elever den informationen de behöver kring HBT-frågor.

En av pedagogerna (P1) berättar att han erinrar sig om att han haft någon form av information. De gick på en träff via facket eller skyddsombudet han är osäker på vilka som anordnade träffen. De hade fått besök på skolan av RFSU eller en liknande organisation som kan och diskuterade kring ämnet HBT. I det sammanhanget hade den organisationen nämnt att de kunde göra besök ute på skolorna. Det är inget som dem har gjort på den här skolan säger han. Pedagog (P6) nämner att hon vet om detta men att hon inte vet var hon kan få tag i dem här någonstans. Hon tror inte att det finns någon här i närheten som skulle göra det men hon vet inte riktigt ändå säger hon.

Sedan säger en av pedagogerna (P7) att hon inte arbetat i den här kommunen så länge och är därför inte så insatt i vart hon ska vända sig någonstans. Hon berättar att där hon arbetade tidigare kom RFSU förbi och hade föreläsningar för lärarna.

Avslutningsvis går sista kapitlet in på huruvida pedagogerna kan tänka sig att i framtiden arbeta mer med HBT i skolan.

5.1.10 Framtida arbete kring ämnet

Vad det gäller att i framtiden arbeta mer med HBT-frågor svarar alla pedagoger utom (P6) att de kan tänka sig att arbeta mer med det här i framtiden. Vissa av pedagogerna menar dock att det är svårt av den anledningen att de hellre vill diskutera ämnet när det är mer aktuellt för eleverna. (P1) säger att det är enklare om det kommer in någon som är mer insatt i ämnet och berättar om HBT för eleverna men säger samtidigt att han inte vet hur stora möjligheter det finns att få tag i någon i den här kommunen. En av dem (P2) tror samtidigt att detta är något som det skulle kunna finnas stort intresse hos barnen att arbeta med och menar samtidigt på att det är någonting som rör alla.

”Ja det tycker jag, det är ju någonting som rör alla. Men det beror ju på tidsbrist och absolut inte ovilja, det är så mycket man ska hinna med och så många ämnen .” (P4)

En av pedagogerna (P5) medger att hon vill informera eleverna mer om detta men känner samtidigt att de inte är där ännu. Hon menar att det inte är aktuellt i klassen. Att de inte har någon i klassen som har en familj som ser ut så samtidigt säger hon att det kan ju visserligen

vara någon som är homosexuell i klassen men som inte vet om det ännu, så just därför kanske man ska ta upp det. (P7) säger att hon skulle vilja ta upp det och säger samtidigt att det är det med biblioteket som hon skulle vilja påverka, så att man kan läsa sådana böcker tillsammans med eleverna. Hon säger även att läromedlet är ju något man skulle vilja påverka för tittar man på matteböckerna så är de ju väldigt stereotypa.

Sedan säger en av pedagogerna (P6) att hon inte vill arbeta mer med det i framtiden om det inte uppstår något problem av någon form. Hon tror inte att det finns någon på låg eller mellanstadiet som är redo att finna sig själv och veta om de är homosexuella.

6. Analys

Här nedan väljer jag att analysera pedagogernas svar på samtliga intervjufrågor och med styrdokument och litteratur som underlag.

6.1 Pedagogernas erfarenheter kring HBT

I frågan kring pedagogernas erfarenheter kring HBT svara de flesta av pedagogerna att de inte är direkt insatta i ämnet, varav (P2) säger ”Jag kollade precis alltså med min kollega och sa att jag inte vet ens vad de här bokstäverna står för sa jag. Nej så, så är det.”

Samtidigt säger likabehandlingsplanen att pedagogerna ska vara medvetna om likabehandlingsplanen de har och att kränkningar är nedsättande ord mot någon med annan sexuell läggning. De ska dessutom informera eleverna om detta förhållande.

Flera av pedagogerna svarar att de inte är insatta men väljer samtidigt att inte ge någon förklaring till varför de inte är insatta. De väljer även att stå för det själva, då flera av pedagogerna använder ordet ”jag” istället för ”vi” i sina svar. Flera av dem betonar också att de inte får mer information än det de själva läser sig till, här ser man att det inte verkar finnas något eget intresse, samtidigt säger RFSL att alla rektorer inom Hälsinglands kommun har fått information om detta och att det är deras uppgift att delge informationen till lärarna. Detta verkar i så fall vara av brist då ingen av lärarna känner sig vidare insatt i ämnet. Men samtidigt när pedagogerna talar om att de inte är vidare insatta så är detta något som pågått sedan länge då man i (HomO 2009, s.4) skriver ” Ämnet tycks vara svårt att hantera och lärarna har varken kunskaper eller stöd för att behärska ämnesområdet”.

6.2 Arbetet med HBT-frågor i klassen

Vissa pedagoger tar upp HBT-frågor till en viss del. Andra pedagoger tar inte upp det alls förrän det dyker upp som skällsord bland eleverna. Enligt likabehandlingsplanen ska pedagogerna förebygga diskriminering av homosexuella. Detta står även i läroplanen 2011 som säger att i till exempel religionskunskap skolår 4-6 i etik ” Vardagliga moraliska frågor som rör flickor och pojkars identiteter och roller, jämställdhet, sexualitet, sexuell läggning samt utanförskap och kränkning.” I metoddelen kan man se att många av pedagogerna använder sig av uttrycket vi istället för jag men det är ju ändå dem som är klasslärare och inte en massa andra. De säger även att andra kan ha tagit upp det utan att de själva är medvetna om det. De väljer att lägga över den rollen på någon annan än sig själv.

6.3 Betydelse för eleverna med ett HBT-arbete

Utifrån frågan om pedagogens uppfattning om vilken betydelse frågor och information kring HBT kan ha för eleven, gav samtliga pedagoger uttryck för en medvetenhet om varför dessa frågor bör tas upp med eleverna, de verkar förstå att samhället har förändrats. De pratar om att eleverna bör förstå att det är lika för alla. De säger att eleverna kommer i kontakt med HBT-personer på olika sätt ute i samhället. Här har alla pedagogerna tanken på att eleverna kan möta någon HBT-person ute i samhället men de pratar inte om det faktum att eleverna faktiskt kan stöta på HBT-personer också i skolan. Detta stöder dessutom den rapport som finns från Skolverket 2002 *Relationer i skolan – en utvecklande och destruktiv kraft* (HomO 2009). Deras rapporter visar att många homo- och bisexuella ungdomar inte har en möjlighet att positivt spegla sig själva i skolmiljön. De får heller inte stöd och hjälp med att bygga upp en självsäker självbild på samma sätt som heterosexuella elever. Den underförstådda bakgrunden är att eleverna behöver läras ifall de skulle stöta på någon ovanligt figur som finns där ute i samhället, någon annanstans men absolut inte i skolan eller just nu.

De säger även att teve tar upp mycket parrelationer utöver det vanliga. Enligt intervjun med RFSU så nämner de att det är ju inte direkt något konstigt, alla barn eller elever vet ganska tidigt en hel del om sex, bögar och så vidare men de har kanske en skev bild av hur verkligheten ser ut och det är vårt jobb att lära dem hur verkligheten ser ut.

6.4 Betydelse för pedagogen med ett HBT-arbete

Den betydelse arbetet med HBT-frågor kan ha för den enskilde läraren/pedagogen uttrycks på olika sätt i svaren. (P4) svarade att man måste ta upp det för att det får ju en betydelse för en själv som lärare. (P4) gör även reflektionen att det inte skulle kännas bra att i efterhand konstatera att någon elev osynliggjorts i hennes undervisning. (P5) poängterar vikten av att eleverna känner till lärarens åsikt så att om de inte kan prata med någon hemma om det så kan de förhoppningsvis komma och prata med läraren. Två informanter (P5) och (P7) lärare säger att det är bra för eleverna för att då får de veta var lärarna står i frågan.

6.5 Tror ni att ni hade arbetat mer med det om det varit så att ni haft föräldrar eller elever som hade varit homo, bi eller transexuella?

Samtliga lärare anser helt plötsligt att det är mycket viktigare att ta upp frågan om man har någon i klassen som är homosexuell eller om det finns homosexuella föräldrar med i bilden. (P1) konstaterar att ”det bör kanske inte vara så”. Han är också den enda lärare som för fram detta argument. Han påtalar även att de inte pratar mycket om rasism heller då de inte har mycket invandrabarn, och frågar sig om detta är godtagbart.

6.6 Orsaker till att prata mer om HBT när föräldrar eller elever är HBT-personer

Alla lärare är överens om att de hade pratat mer om HBT-frågor om någon i klassrummet hade haft en koppling till ämnet. Som ett genomgående svar kan man se att pedagogerna anser att det är enklare att samtala om HBT-frågor om det varit en elev eller förälder som varit en HBT-person. Fler frågor hade uppkommit bland barnen och eleverna. Det hade funnits något mer verkligt att relatera till för eleverna, annars finns det ingen verklighetsanknytning menar en lärare. Flera av dem säger att de skulle prata om det mer för barnens skull, de vill ju inte att barnen far illa.

6.7 Motverkandet av mobbing mot HBT-personer enligt likabehandlingsplanen

Här verkar det som två av lärarna känner att de har för lite information själva för att kunna prata om det. P6 säger att man verkligen måste veta vad man pratar om när man tar upp sådana här saker med eleverna för annars kan de få en ordentligt skev bild av det hela. Man

måste vara väldigt insatt i det man säger. Detta påpekar dock även RFSU, att eleverna har en skev bild och att det är lärarens jobb att rätta till den skeva bilden. Vilket den här läraren verkar mena att hon själv har en för dålig grund att stå på vad gäller att informera eleverna i frågorna.

Samtidigt säger (P5) att har inte eleverna själva börjat prata om det varför ska man då väcka den björn som sover? Hon kan ta upp att det finns två mammor och två pappor i vissa familjer men mer behöver hon inte säga.

6.8 Utbudet av HBT-böcker på skolbiblioteket

Här svarar nästan samtliga pedagoger att de tror att det finns ett utbud av HBT-böcker på skolbiblioteket men att de ändå inte kan säga att det med säkerhet. En del av pedagogerna tror inte att det finns något HBT utbud av böcker och menar att de inte är insatta i ämnet svenska. Här kan man se en tydlig osäkerhet då pedagogerna själva inte vet vad de erbjuder eleverna för sorts läsning. Ett intresse av ett utbud finns ändå bland pedagogerna då de själva frågar mig om tips på böcker med HBT anknytning.

6.9 Medvetenheten kring RFSU och RFSL möjligheter att undervisa eleverna.

Här visar det på att de flesta lärare inte är medvetna om att RFSU kan komma ut och informera eleverna på skolan. RFSU säger att de själva tycker att det är svårt att nå ut till skolorna samtidigt som de säger att alla rektorer inom norrlandskommunen ska ha fått utbildning av dem. De anser att de kanske bör resultera i att initiativet tas av rektorn på skolan. Någon tycker att det är ett bra tips. Samtidigt som någon redan verkar veta om det men ändå inte tagit något initiativ till att kontakta dem. En av lärarna tror inte att det finns någon i närheten som skulle göra det. Mina kontakter med RFSU visar på att det finns det bara man ger sig själv tiden att kolla upp detta.

6.10 Intresset för framtidsarbete med HBT i klassrummet

Här visar svaren att flertalet av de intervjuade pedagogerna är för att arbeta mer med HBT-frågor i framtiden, de ser att behovet finns där för eleverna. Fortfarande visar det på att de behöver mer utbildning. En efterfrågar även om det finns folk som kan komma ut och föreläsa om detta, vilket visar på en viss okunskap i frågan.

Där finns dock en pedagog (P6) som anser att frågor om HBT-personer inte behöver behandlas i större utsträckning än vad som redan sker. Behovet finns inte då det inte finns någon elev på låg- eller mellanstadiet som kan känna att de är redo att finna sig själva eller kan konstatera att de är homosexuella. Här känner jag att hur kan man avgöra det om någon annan än sig själv egentligen. Wedin (2011) skriver bland annat att HBT-frågor är något som måste tas upp i skolan för att bryta uppkomsten av heteronormen som finns ute på skolorna idag. Samtidigt visar *Skolverkets rapport 326* på att många elever är öppna att prata om homosexualitet ute på skolorna idag men att det är sällan som det syns till i undervisningen.

7 Diskussion

I diskussionen kommer det att ges ytterligare perspektiv på tankar kring deras åsikter. Detta kommer vidare att kopplas till litteraturen samt de perspektiv som ansvariga från RFSL bidrog med.

7.1 Pedagogernas arbete med HBT i årskurs 4-6

Här kan man bara konstatera att precis som min informant på RFSU säger så är arbetet kring HBT nästintill obefintligt också på dessa båda skolor som ingår i denna undersökning. Man ser i princip inga större generella skillnader kring skolors eller för den delen pedagogernas svar. Pedagogerna själva anser att de arbetat med HBT- frågor då de tar upp det när eleverna pratar om det eller om det kommer frågor från eleverna. De säger också att det antar att ämnet HBT borde ha tagits upp när eleverna varit på tjej och killsnack (Förklaring på detta finns i begreppsförklaringarna). De säger dessutom att de inte tar upp ämnet om inte eleverna själva tar upp det, samtidigt säger de att de tar upp det när de pratar om sex och samlevnad enligt en av lärarna. Det tycks mig här röra sig om en osäkerhet bland pedagogerna: de vill säga att de arbetar med ämnet fast de egentligen kanske inte gör det. HBT-arbete finns inte i den utsträckning som Wedin (2011) beskriver i sin bok *Jämställdhetsarbete i förskola och skola* där hon nämner att man borde ta upp detta lika enkelt som man tar upp Strindbergs hustrurelationer. Man borde som pedagog då även kunna relatera till Selma Lagerlöfs älskarinnor. Pedagogerna verkar snarare anse att det finns många svårigheter med att ta upp HBT i skolan istället för att se möjligheterna i att behandla det där. De vet inte heller om HBT-frågor är något som eleverna pratar om på tjej och killsnack utan de antar att eleverna pratar om det där. Det skulle kunna bero på att det är enklare om det tas upp på tjej- och killsnacket, då behöver de själva inte ta upp ämnet.

Samtidigt så arbetar följande klasser 4-6 med religion vilket det står om i läroplanen 2011 under religion och etik att ämnet ska behandla ett innehåll som rör flickors och pojkars vardagliga moraliska frågor gällande bland annat sexuell läggning. Hur kommer det då sig att ingen tar upp det och dessutom verkar vara av tron att HBT ska vara ett enskilt ämne. De vet inte själva heller riktigt vilken skönlitteratur som finns för eleverna på deras skolor som berör ämnet. Samtidigt verkar flera av pedagogerna fokusera på just det som Wedin (2011) beskriver som ett ”vi” och ”dem” syndrom, vilket snarare förstärker heteronormen. Slutligen kan man också konstatera att genom att inte arbeta med HBT-frågor blir det ett förstärkande av utanförskap när man talar om vi och dem. Utanförskap och diskriminering är ju något som alla skolor jobbar med för att för bygga. Utifrån resultatet på denna undersökning kan man ju dock fråga sig om så är fallet.

7.2 Pedagogernas syfte med HBT-arbete i klassrummet

Alla intervjuade pedagoger är fullt medvetna om vad syftet är med att informera eleverna om det utvalda ämnet. Samtliga pedagoger är införstådda med att eleverna kommer att möta HBT-personer på andra platser utanför skolan om det nu är så att det inte finns någon som är en HBT-person i just denna skola. Pedagogerna verkar även vara fullt medvetna om att det är av stor betydelse för eleverna att samtala kring HBT då de påpekar hur viktigt det är att eleverna förstår att det finns människor av alla sorter och att man ska acceptera alla som de är. Pedagogerna menar att syftet med ämnet är att göra eleverna medvetna om att det kan vara vem som helst i omgivningen som är en HBT-person. Samtidigt är det av betydelse att minska de fördomar som eleverna har om HBT-frågor, menar en av lärarna. De säger även att det är viktigt att eleverna vet var de står som lärare i frågan så att eleverna kan komma och prata med dem om det är något som är bekymmersamt. Speciellt viktigt är detta om eleverna inte finner någon trygghet i hemmiljön med att samtala om detta ämne. Här blir det tydligt att argumentationen inte är riktigt konsekvent, att man finner att pedagogerna säger emot sig själva. Man kan fråga sig vilken elev som söker sig till en lärare för att samtala om HBT eller problematiska saker kring HBT om den här läraren inte talar om detta ämne i klassrummet i annat än de fall då ämnet används som skällsord och nedsättande tillmäle? Det verkar inte realistiskt. Då kan man istället undra varför pedagogerna inte talar mer om HBT i klassrummet trots att de alla vet att det är av stor vikt för eleverna att veta för att kunna acceptera alla i sin omgivning.

7.3 Förebyggande av mobbing i förhållande till likabehandlingsplanen

När jag ställer frågan om förebyggande arbete i förhållande till likabehandlingsplanen till pedagogerna och hur de kan förebygga mobbing av HBT-personer om de inte tar upp ämnet, fick jag mycket svävande svar. De är alla medvetna om att det är dåligt och de säger att det är rätt att man inte kan förebygga mobbing av HBT-personer om man inte pratar om ämnet innan det uppkommer som skällsord. Mer utvecklande svar får jag inte. En av pedagogerna menar dock att likabehandlingsplanen är mer en grund som de står på, sedan kan de ju inte som lärare gå in på varje enskild detalj i likabehandlingsplanen. Det handlar helt enkelt om tidsbrist då pedagogerna även har mycket annat som de ska hinna med i det vardagliga arbetet. Kommentarer framstår som ursäktande och osäkra. Man kan argumentera för att det är orimligt att skolan har en likabehandlingsplan där man skriver att man förebygger mobbing av HBT-personer samtidigt som man inte står för vad likabehandlingsplanen säger. Här kan man enbart konstatera det problematiska i att inte stå för vad likabehandlingsplanen säger då man faktiskt inte pratar om HBT-frågor innan det kommer glåpord eller rasism för den delen, som en av lärarna nämner.

Självklart är det ju som en av lärarna säger att de kan inte gå in på varje enskild detalj, det står det heller inte i likabehandlingsplanen, det står heller inte hur de ska göra för att förebygga mobbing av HBT-personer. Då kanske skolan eller kommunen bör titta på om de verkligen följer upp likabehandlingsplanen eller om det bara är fina ord som egentligen bara står där utan någon egentlig större betydelse, de fina orden fungerar då enbart som ett alibi. Då skulle man i princip kunna ifrågasätta hela likabehandlingsplanen och kräva en omstrukturering av denna. Hur skulle egentligen föräldrar se på detta? Skolan säger att de arbetar för vissa saker men egentligen existerar inte det påstådda arbetet på vissa skolor.

Även *Rapport 326: diskriminerad, trakasserad och kränkt* (Skolverket 2009, s.56) visar att det inte arbetas med HBT-frågor i den utsträckning och på det sätt som anges. *Rapport 326* påvisar också att det handlar om bristande kunskaper kring ämnet homosexualitet hos lärarna. Detta tycks stämma även här då flera av lärarna medger att de inte vet tillräckligt mycket om ämnet. *Rapport 326* visar också att det behövs mer utbildning och samtal kring sådana här ämnen i skolan för pedagoger (Skolverket 2009, s.66). Frågan är då när detta kommer att ske. RFSU säger att de har haft utbildningar om HBT för samtliga rektorer i Hälsinglands kommun och att det vidare ligger i rektorns ansvar att informera resten av lärarkåren, vart har den informationen tagit vägen. Det finns en lärare som berättar att hon har fått en sådan utbildning men att det var i en kommun där hon arbetade tidigare och inte i Hälsingland. Det

verkar alltså vara en skillnad beroende på var i Sverige man arbetar om man får HBT-information av RFSU eller inte. Samtidigt tycker man att intresset av att ha HBT-utbildade pedagoger borde vara lika stort överallt. Vidare kan man relatera detta till det som skrivs av HomO (HomO 2011) om att många pedagoger arbetar inte med att prata förebyggande om homosexuella: genom att HBT bör vara en naturlig del i det vardagliga arbetet samt att pedagogerna har bristande kunskaper kring ämnet.

7.4 Tankar om framtida arbete med homosexualitet i skolan

Samtliga pedagogers framtida tankar kring arbete med HBT-frågor i skolan tycks gå i samma riktning. De verkar vara överens om att detta är något som de alla vill arbeta mera med i framtiden om de bara har kunskapen och materialen för att kunna arbeta vidare på det.

Men för att få denna kunskap måste de samtidigt vara beredda att göra något åt det, att skaffa sig den informationen. Sedan kan man reflektera över det HomO skriver om att många pedagoger vill förbereda eleverna på det som finns utanför skolan men att de samtidigt är av den åsikten att det inte finns på deras skola. Precis som en av de intervjuade pedagogerna säger då de menar att det inte finns någon i hennes klass som säger sig vara en HBT-person eller någon som har en familj där någon är en HBT-person. Så det måste alltså finnas ett visst antal HBT-personer på skolan för att man ska prata mer om HBT? Det ser mindre förebyggande ut med tanke på att man måste prata om alla saker så som invandrare och det ska man göra även om det inte finns invandrare på skolorna. Sedan kan man dock fundera på hur lärarutbildningen ser ut, om det ingår någon slags information om HBT-personer i lärarutbildning. För vi ska ändå ut och arbeta med alla elever. Invandrarelever och HBT-personer, hur ska lärarna klara av det om de inte har kunskapen?

7.5 Efterfrågan av litteraturtips och gensvar

När jag under intervjun efterfrågar skönlitterärt material på skolorna med ämnet homosexualitet får jag väldigt varierande svar. Det är många av pedagogerna som tror att de har sådant material men är ändå ovetande om de egentligen har det. Efter intervjun samt under intervjun fick jag som intervjuare frågan om jag kände till några böcker och om jag skulle ha en möjlighet att presentera ett sådant specifikt material för dem som lärare. Det var något jag mer än gärna gjorde, jag visade dem flera olika böcker, vilka anges i bilagan.

7.6 Kritisk reflektion av arbetets genomförande

Vid avslutat arbete tycker jag att större delen av arbetet har gått bra: samt varit väl genomfört. Den kritiska reflektion som jag själv känner är att jag skulle kanske haft ännu mer intervjuer för att få ett ännu tydligare resultat av min undersökning. Samt att man även kunde haft fler manliga informanter, tyvärr fanns det inte så många att tillgå på de skolorna som jag utförde mina intervjuer på.

8. Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan man se att det inte sker något större arbete kring HBT-frågor på någon av skolorna. Pedagogerna påpekar sina brister på kunskaper. Trots pedagogernas brister RFSU att tillhandahålla som en resurs men detta inte något som pedagogerna i sin tur är medvetna om. Dessutom skriver båda skolorna i deras likabehandlingsplaner att det ska arbeta förebyggande kring exempelvis homosexualitet ändå är detta något som inte görs i en större utsträckning när man utgår ifrån den här undersökningen. Ur ett historiskt perspektiv kan man se att det sedan länge varit bristande kunskaper i skolan bland pedagoger kring HBT-frågor och fortfarande är så utifrån den här undersökningen. Pedagogerna väljer att ta upp ämnet främst när det uppkommer problematik kring ämnet så som glåpord från eleverna och så vidare. Det fanns ändå en del pedagoger som samtalande kring det och en av pedagogerna nämnde att de tog upp HBT då hon diskuterade likabehandlingsplanen tillsammans med eleverna. De väljer dessutom att se att HBT är något som eleverna kan stötta på i samhället runt omkring dem men inte i skolan. Både kurslitteratur och RFSU åsikter stöder detta. Pedagogerna menar samtidigt att ämnet HBT är något som hade tagits upp mer om det hade varit så att det funnits föräldrar eller elever som var HBT-personer. Trots att nästan samtliga pedagoger känner sig både osäkra inför ämnet samt att de arbetar lite med det ställer sig ändå flertalet av dem positiva till att arbeta mer kring ämnet i framtiden. Alla pedagogerna ställde sig även positiva till undersökningen och kände att ämnet blev lite mer uppmärksammat då de alla gånger inte hade tänkt på det i någon större utsträckning.

9. Vidare forskning inom ämnet

Efter avslutat examensarbete känner jag att detta ämne erbjuder möjligheten till fördjupning. Man skulle kunna arbeta vidare på detta arbete genom att gör intervjufrågor till eleverna på de skolor som varit med i den här undersökningen för att få fram om deras åsikter stämmer överrens med lärarnas. Denna undersökning skulle även kunna göras i ett bredare perspektiv

över hela Sverige för att få fram om detta är något skolorna i Sverige behöver fokusera mer på i det föränderliga samhälle vi lever i idag. Intressant hade också varit att undersöka föräldrars och elevers åsikter i frågan, finns det en efterfrågan från elever och föräldrar som bör mötas upp via skolan? Hur ställer sig skolan till detta om intresse finns från både elever och föräldrar kring dessa frågor om homosexualitet?

Frågor för fortsatt forskning kring homosexualitet i skolan

1. Vad finns det för efterfrågan hos elever och föräldrar om undervisning kring homosexualitet i skolan?
2. På vilket sätt stämmer lärares åsikter överens med elevernas åsikter kring ämnet homosexualitet?
3. Hur ser föräldrar på förebyggande av mobbing av homosexuella i skolan?
4. Hur kan man förändra arbetet kring homosexualitet så att det överensstämmer med vad både likabehandlingsplanen och läroplanen säger i frågorna?

Referenser

Andreasson, Martin (2000), *Homo i folkhemmet*, Stockholm: Alfabeta

Bell, Emma & Bryman, Alan (2005). *Företagsekonomiskaforskningsmetoder*. Stockholm: Liber

Bäckman, Maria(2003). *Kön och känsla samlevnadsundervisning och ungdomars tankar om sexualitet*. Riga: Makadam

Dahmström, Karin (2000). *Från datainsamling till rapport*. Lund: Studentlitteratur

Davidsson, Bo & Patel, Runa (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Franck, Olof (2007). *Genusperspektiv i skolan om kön, kärlek och makt*. Lund: Studentlitteratur.

HomO (2009). *Öppna – om skolans ansvar att främja elevers lika rättigheter oavsett sexuell läggning*. Stockholm

Skolverket (2009). *Diskriminerad, trakasserad, kränkt?* Rapport 326:2009, Stockholm: Skolverket

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2002). *Relationer i skolan – en utvecklande och destruktiv kraft*. Stockholm: Skolverket

Wedin, Eva-Karin (2011). *Jämställdhetsarbete i förskola och skola*. Nordstedts juridik

Internetsidor

Lag: 2006:67 *Om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever*, <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20060067.htm>

(1985:1100) *Skollagen*, <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19851100.htm>

Riksförbundet för sexuella upplysningar, <http://www.rfsu.se>

Svenska akademiens ordlista (2011) www.svenskakademien.se/ordlista

Bilagor:

Bilaga 1. Likabehandlingsplanen

Bilaga 2 RFSU frågor och intervjusvar

Bilaga 3. Intervjufrågor till pedagoger

Bilaga 4. Intervjuer med alla sju pedagogerna

Bilaga 1

Likabehandlingsplanen för de båda skolorna

Här följer vidare de skilda likabehandlingsplanerna för de båda skolorna där jag har införskaffat information ifrån mina informanter. De klarlägger hur personal och skola ska verka i relation till de frågor som min undersökning omfattar. Jag kommer härmed att lägga upp likabehandlingsplanen som gäller för Bollnäs kommun då en likabehandlingsplan som innefattar en specifik skola inom kommunen skulle motsätta sig den tystnadsplikt och integritet som de berörda har rätt att ha. I likabehandlingsplanen för skolor inom Bollnäs kommun har de lagt upp en god struktur till definition av kränkande behandling, där det bland annat står att;

”Kränkningar kan uttryckas som

- Mobbing (upprepad negativ handling där någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag)
- Diskriminering (t.ex. utifrån kön, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder och funktionshinder)
- Rasism (uppfattning om den egna folkgruppens överlägsenhet och utifrån detta se andra folkgrupper som mindre värda)

- Främlingsfientlighet (motvilja mot grupper som definieras genom fysiska, kulturella, etniska eller beteendemässiga karakteristika)”

Främjande arbete

- Syftar till att förstärka respekten för allas lika värde
- Omfattar alla diskrimineringsgrunderna
- Riktas mot alla och bedrivs utan förekommen anledning
- Är en naturlig del i det vardagliga arbetet. Exempel på detta kan vara: det allmänna språkbruket, belysa olika typer av familjebildningar, belysa rasismens idéhistoria, där främlingsfientlighet är en naturlig del att belysa.

Under punkten Förebyggande arbete står följande;

”På Skola arbetare all personal och elever tillsammans för att skapa en trygg miljö utan diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling. ”

- Kända och väl förankrade ordningsregler
- Tillgänglighet till alla vuxna som arbetar i skolan
- Tillgänglighet till skolans alla lokaler
- Goda relationer, samarbete mellan hem och skola
- Information

Bilaga 2

Intervju med Johan på RFSU Blekinge

1. Hur länge har du arbetat inom RFSU?

18 år ganska exakt i maj är det 18 år.

2. Hur är din upplevelse om hur skolorna tar upp HBT frågor i skolorna år 4-6

Dåligt, de pratar gärna om att de är så duktiga med värdegrunden och likabehandlingsplanen men går man in och tittar noga på det så pratas det nästan inte alls om HBT- frågor i de årskurserna.

3. Har ni fortbildning för lärare?

RFSU har inga egna utbildningar, utan det sker mycket via högskolor som har kurser i sexologi och sex och samlevnad. Vi samarbetar även med LAFA i Stockholm och där har vi en del andra kurser.

4. Vad är syftet med att komma ut på skolorna och prata med eleverna?

Det beror lite på vad vi ska prata med eleverna om men vi vill ge eleverna en verklighetsbild. Vi vill att sexualiteten ska förknippas med något positivt. Idag handlar det mycket om negativitet. Homosexuella känner en avvikelse. Media pratar om hatbrott, våldtäkter och om att sex är något fult som förknippas med könssjukdomar. Vi vill få eleverna att förstå att sex är något naturligt och positivt. Men i och med detta tror många att vi uppmanar eleverna till att ha sex, vilket inte alls är vårt syfte vi håller på regeln att man ska vara 15 år innan man har sex. Det handlar mycket om att man måste trivas med sin sexualitet för att ha en bra hälsa. Sex lyfts oftast som något negativt, vi vill lyfta det som positivt.

5. Hur gör ni för att nå ut till skolorna och berätta att sådan fortbildning finns?

Ja de stora städerna i Sverige som Stockholm Göteborg och Malmö, har riktade projekt och informationsblad som de skickar ut till skolor och andra organisationer. I de mindre orterna bygger hela vår verksamhet på ideellt arbete, så vi har ingen möjlighet att förmedla allas förutom via nätverk vilket vi jobbar mycket genom. Det bygger ju på att skolorna själva ringer och bokar oss för information, det är ju rektorns ansvar på skolorna att söka upp oss om de behöver. Många tror att vi är en statlig organisation.

6. Vad tror du att det beror på att inte så många skolor tar kontakt?

Jag vet inte riktigt men skulle jag gissa, så skulle jag säga att det handlar om pengar, trots att skolorna idag har mer pengar än vad de vill erkänna. Vi är inte så dyre egentligen och skolorna kan boka in föreläsare som är tre gånger så dyra som oss, så de ser väl denna information som mindre viktig. Sedan tror många att vi är en statlig organisation som bara kan komma ut helt gratis till skolor, de är inte beredda på att vi kostar pengar. När vi kommer ut så handlar det ju också om att vi vill vara en del av något större. Inleder ett tema till exempel eller avslutar ett, att det blir en happening. Inte bara att vi kommer dit kör vårt och när vi har gått så läggs locket på.

7. Går ni ut till skolor och har information till eleverna?

Vi som jobbar på RFSU utbildar informatörer så att de ska kunna prata ute i klasser och ha föreläsningar för skolbarn men även för skolsköterskor.

8. Vilken åldersnivå har ni information för?

Hela vår idé är att vi utbildar alla åldrar inom skolan. Vi har kunskapen att informera barn i alla åldrar från årskurs 1 och uppåt. Tyvärr så är det mest högstadiet och gymnasiet som hör av sig men de finns ett fåtal i mellanstadiet som bokar in oss. Men vi har material för alla åldrar med olika checklistor för de olika stadierna.

9. Tycker ni att det är för tidigt att informera elever i klass 4-6 om homosexualitet?

Absolut inte, snarare är det för sent att göra det i sjuan. Det är ju inte direkt något konstigt, alla barn eller ja elever vet ganska tidigt en hel del om sex, bögar och så vidare men de har kanske en skev bild av hur verkligheten ser ut och det är vårt jobb att lära dom hur verkligheten ser ut. Jag menar att vi har försökt få in det i skolorna, och det har sedan 1955 varit en obligatorisk del i skolan men ändå är det väldigt dålig. Ja dåligt då den informationen på vissa skolor är nästintill obefintlig och ändå ska det ha varit obligatoriskt i nästan 60 år.

10. Om man då som lärare säger att man inte vill informera dem om homosexualitet för att det är ingen som är homosexuell i den ålder, hur tolkar du detta?

Jag tycker att det är en dålig bortförklaring. Om man tittar på tveprogram och film som vänder sig till de åldrarna så finns homosexualiteten med till exempel. För att de inte själva är homosexuella så har de inte rätt o veta, tänk om någon släkting till dem är det, en kusin, förälderns kompis, och så vidare. Ska de då gå ovetandes om vad det innebär. Det blir helt fel. Det är bara en dålig bortförklaring för vi kan inte bestämma när elever är mogna. De tar in informationen vi ger dem om de är mogna och de som inte är mogna tar inte in informationen.

11. Hur tidigt tycker ni att man bör få med homosexualitet i undervisningen i skolan?

Jag tycker att sex och samlevnad bör gå som en röd tråd genom hela skolverksamheten ifrån årskurs 1 och uppåt. Det bör finnas ett ämne kring dessa frågor, ja till exempel livskunskap. Så att man alltid har med detta i sina tankar under ens arbete.

12. Tycker ni att denna information är något som bör ingå i lärarutbildningen?

Ja det tycker jag, det är en stor synd och skam att det inte gör det. Vår organisation har kämpat för det i alla år. Alla som läser till lärare inom alla åldersgrupper bör kunna det här och vara utbildade.

Det är väldigt förlegat, då de på vissa ställen väljer att det inte är alla som ska ha det utan bara de som läser biologi och så vidare. Dessutom pratar man ju väldigt mycket om mångfald i skolor idag om olika kulturer med olika synsätt, därför är det ju extra viktigt.

Bilaga 3

Grundfrågor till Intervju med pedagoger i årskurs 4 - 6

1. Hur länge har du arbetat som lärare?
2. Vilket ämne och årskurs är du utbildad inom?
3. Hur väl insatt är du i ämnet HBT?
4. Hur arbetar ni i er klass med HBT relaterade frågor
5. På vilket sätt tror du att det är av betydelse för eleverna att arbeta med frågor och information kring HBT?
6. På vilket sätt tror du att det är av betydelse för dig som lärare att arbeta med frågor och information kring HBT?
7. Tror ni att ni hade arbetat mer med HBT i skolan om ni hade haft föräldrar eller elever som varit en HBT person?
8. Om man då tittar på likabehandlingsplanen för skolan står det att man vill motverka mobbing mot homosexuella, hur motverkar man då mobbing om man inte pratar så mycket om det?

9. Är ni medvetna om att RFSL och RFSU kan komma ut till skolorna och ge eleverna den undervisningen?

10. Finns det böcker för alla om olika sorters kärlek i ert skolbibliotek?

Bilaga 4

Här är min sammanställning av data som jag avlyssnat från intervjuerna och skrivit ner.

Intervju med lärare i årskurs 6 P1 Calle

Jag - Hur länge har du arbetat som lärare?

Calle - Jag har jobbat i 16 år

Jag - Har du varit verksam på den här skolan hela tiden?

Calle - Nej, jag började på en annan de första fem åren, sen har jag varit här i tio eller ja elva år.

Jag - Vilket ämne och årskurs är du utbildad inom?

Calle - Matte, No och idrottslärare 1-7

Jag - När utbildade du dig?

Calle - Från 1990-1995

Jag - Är du insatt i ämnet hbt?

Calle - Nej insatt kan jag väl inte säga, jag har ju inte så mycket mer än det man läser och ser i tidningar och böcker som man läst om, inte direkt insatt kan jag inte säga.

Jag - Arbetar ni någonting i er klass med hbt relaterade frågor?

Calle - I den här fyran har jag varit den här terminen i en tre fyra månader inte när jag har varit med men nu går man ju lite omlott med varandra men de har inte dykt upp så att vi har pratat om det. Däremot skulle jag gissa att mycket av de här frågorna och tankarna kring det här dyker upp när vi har tjej och killsnack och där är ju inte jag med i den här gruppen utan det är någon annan här, så där kan de säkert ha berört det. Jag vet att i tidigare klasser som jag haft, där har de ju dykt upp olika tankar och frågeställningar när man har pratat om familjen, samma kan vara någon bok man läst, hur familjesituationen kan se ut för olika, kan vara någon som har skilt sig o man pratar om familjesituationen. Då kommer de upp frågor och tankar kring hur de kan se ut på olika sätt och så.

Jag - Hur kommer det sig att ni inte tagit upp det alls nu?

Calle - Ja de är väl för att vi inte har jobbat direkt med sådana frågor över huvud taget, vi har inte jobbat något direkt med familjen och sådana grejor. Och inte haft någon samlevnad överhuvudtaget man har ju inte tagit upp någonting åt det hållet så att säga. Likaväl som man inte tagit upp tusentals andra saker.

Jag - På vilket sätt tror du att det är av betydelse för eleverna att arbeta med frågor och information kring HBT?

Calle - Framförallt är det ju viktigt att förstå att det finns många olika konstellationer hit och dit och få förståelse för att människor är olika och då spelar det ingen roll om man pratar om just HBT frågor eller andra skillnader man har rätt att vara som man är och att man har lika mycket värde. De här frågorna tangerar varandra även om de är HBT frågor eller om de är hudfärg eller någonting annat. Eller vad det nu kan vara för något så handlar det i grund och botten om att alla är värda lika mycket och det är ju en väldigt viktigt fråga som man vill barnen ska försöka förstå och hänga med i.

Jag - På vilket sätt tror du att det har betydelse för dig som lärare att arbeta med frågor kring HBT?

Calle - Som man tittar på det så är det ju lite nytt sätt att se på det hbt, det har ju inte funnits så länge med de här beteckningarna, så det gäller ju för mig som lärare att ta in det här nya och tänka el ja komma ihåg och tänka på att reflektera över de här sakerna fast de här kanske inte träffar på det, dem här kanske inte ställer dem frågorna. Att man visar på att det finns i samhället och att om de kommer ut i det så måste man ju ha förståelse och prata om det.

Jag - Tror du att man kan få in den här undervisningen i skolan, hur kan man liksom jobba med det?

Calle - Jag tror att det handlar mycket om när man jobbar med familjen för det gör man ju. I Början när man ska få ihop klassen så jobbar man mycket med familjesituationer så man får berätta om sin familj och i sådana sammanhang så får man ta upp att det finns andra varianter. Om man tittar på vår skola idag och på våra klasser så tror jag inte det är så många som reflekterar över det här men att man pratar om det i sådana sammanhang, sen så blir det ju lite när man har samlevnad, sexualkunskap och så vidare. I dem bitarna så kommer det in också såklart, så det är ju en väldigt liten begränsad del, sexualkunskapen och så. Man pratar ju värdegrunden och så och alla människors lika värde och så.

Jag - Tro ni att ni hade arbetat mer med det om det varit så att ni haft föräldrar eller elever som hade varit homo, bi eller transexuella?

Calle - Ja, de tror jag ju, det är väl lite, eller ja det bör väl kanske inte vara så men det blir väl så automatiskt likaväl som att jag tror att man på Nyhamreskola jobbar mer med frågor kring barn från olika länder och olika kulturer än vad vi gör här också för vi har inte speciellt många kulturer på den här skolan heller. Och det är ju lite synd egentligen tycker jag då, det borde ju komma in lika automatiskt hos oss som på en skola som har dem. Tror inte att det finns någon på den här skolan som har föräldrar som, ja inte mig vetligt i alla fall, de vet man ju inte, det är ju inte alla som är öppna med det.

Jag - Varför tror ni att ni så fall helt plötsligt skulle arbeta mer med det i det fallet?

Calle - Jag tror att då skulle det komma mer frågor ifrån barnen och det är det som gör att det skulle komma upp mer än tidigare eller ja vid fler situationer, det skulle komma mer tankar och mer funderingar från barnen som gör att man tar upp det vid fler tillfällen än vad man gör nu.

Jag - Om man då tittar på likabehandlingsplanen för skolan står det att man vill motverka mobbing mot homosexuella, hur motverkar man då mobbing om man inte pratar så mycket om det?

Calle - Ja de är väl, ja likabehandlingsplanen väljer man att gå igenom alla de olika grunderna som finns för mobbing och så vidare och kränkande behandling och sen är de väl som så att man jobbar inte mer aktivt med någon enskild punkt utan mer som en, att man har det som grund så att säga, de här är de och så jobbar man mot det som en gemensam värdegrund att stå på utan att gå in på varje enskild liten grej utan man försöker ha en grundläggande och där kommer ju alla dem här grejorna in som kan vara en kränkande behandling och sen vid behov när de uppstår om de då är sexuell läggning eller rom de är

kön eller om de är hudfärg eller vilket grej de nu är då går man ju in på den enskilda aspekten. Innan försöker man ju prata generellt om man nu nämner de olika som står i likabehandlingsplanen som sagt utan att gå in på detalj på varje enskild så att säga. Och de är väl lite grand så här för alla vi ska överleva här i skolan så att säga, skulle man gå in och jobba aktivt med varje enskild punkt så skulle man ju, ja det är någonting annat som fått stryka på foten och så är det ju Det blir ju lite grand att man gör en gemensam för alla som jag säger och sedan gå in med punktinsatser, nu blir de mycket rasistiskt eller nu blir de mycket sexuell läggning eller vad det nu kan vara.

Jag - Har du någon speciell utbildning inom sexualkunskap och HBT frågor?

Calle - Ja du, nu är det ju bra många år sedan jag gick min utbildning men jag har inget minne om att det var något speciellt om sexualkunskap, det har jag ju inte. Nu har vi ju gjort som så att man har, jag har inte haft det dem här senaste åren, skolan jag började jobba på var en mindre skola då fick man ju ta allting själv men här har det ju varit andra lärare som har haft den biten. Just sexualkunskapen då och jag kan inte svara direkt om de haft någon speciell utbildning. Men jag tror att några av dem nog har fått några utbildningar och så men inte mycket man läser om det lite grand på biologin och så men i min utbildning ingår det inte mycket i alla fall. Däremot har jag nog fått lite i mitt vuxna liv, då jag är skyddsombud så har man pratat lite grand om det som har varit. Det har ju mer varit hur man ska förhålla sig bland vuxna och det pratar man ju mycket om inom skyddsombudet för det är ju samma grunder som gäller där rasism och sexuell läggning och då gick vi ju igenom lite av dem grejerna och man fick lite utbildning men just det HBT, som vad det står för och lite sådana saker. Annars är det nog mycket upp till var och en, att hitta utbildning och kunskap. Så känns det för mig för jag har inget minne av att det fanns i lärarutbildningen någon sådan utbildning, inte något djupgående i alla fall.

Jag - Du pratade tidigare om att ni saknade invandrarelever på er skola och även homosexuella elever och föräldrar i alla fall vad du visste. Samtidigt säger man att skolan ska förbereda elever för samhället där ute. Samhället idag ser väldigt annorlunda ut än vad det har gjort tidigare gällande hbt speciellt. Känner ni att detta är något man bör ta upp tidigare med eleverna?

Calle - Det är ju lite gran som jag sa där, det är ju synd, för att jag tror ju fortfarande att vi inte pratar lika mycket som Nyhamreskolan och det tycker ju jag är synd att vi inte gör. I de här låga åldrarna upp till 4.an så känns det på nått vis att det bästa är ju när det kommer från barnen själv liksom för då har de ett intresse av att veta och fundera kring istället för att man börjar prata om någonting och så är de inte alls med på tåget för att de har ingen referens till det eller någonting o det bästa är ju om man får in det i ett sammanhang där de förstår vad de handlar om där de är med och ställer frågor så man inte bara står om berättar. Utan det är ju jättebra om dem här kan komma direkt ifrån barnen alltså att det är dem som har funderingar och tankar och då tar man upp dem. Och sen blir de som jag säger att man måste ju ta det ändå liksom för annars så blir det väldigt lite.

Jag - Finns det böcker för alla om olika sorters kärlek i ert skolbibliotek?

Calle - Det är jag nog inte rätt man att svara på, det är jag faktiskt inte alls säker på men jag tror mig ha läst och bläddrat i böcker här på vårt skolbibliotek där det har varit. Jag har för lite med svenskan och den där läsningen att göra, så att ja jag kan inte säga att det finns. Men jag har för mig att jag läst någon men jag skulle inte tro att det är speciellt många de skulle jag inte göra men jag tror att det kan finnas några men som sagt jag vet inte.

Jag – Är ni medvetna om att RFSU och RFSL kan komma ut på skolorna och faktiskt ge eleverna den undervisningen?

Calle - När du nu säger det så, för jag tror att den träffen som vi fick gå på enligt fack och skyddsombud eller om det var skolpersonal i övrigt blir jag osäker för då var det någon från, ja antingen eller som var ute och pratade om de här hbt frågorna och i det sammanhanget nämnde hon nog också att de kunde komma ut till skolorna också. Det tror jag nog men inte mig vetligt att vi har gjort det här på skolan i alla fall vad jag kan påminna mig om.

Jag - Men ni vet om att ni kan ringa in dem?

Calle - Ja det vet vi nog men vi har inte gjort så.

Jag - Skulle ni vilja jobba mer med dessa frågor i större utsträckning om det fanns möjlighet?

Calle - Ja det tror jag, det är som jag säger till dig jag tror att det behövs mer med dem frågorna här, sen är det ju lite grans som jag sa tidigare det är svårt, framförallt upp till trean fyran att bestämma nu tar vi det här klockan tre på torsdag, det är kanske klockan två på fredag som frågan kommer upp och det är aktuellt för barnen. Så det är lite svårt men kommer det in någon och berättar så kan de sin sak. Man skulle ju kanske också vilja jobba på dte3 viset att när det händer att man med lite kort varsel skulle kunna kalla in någonting och jag vet inte hur stor möjlighet det finns här i bollnäs så att säga och få tag i någon man har som sagt inte så jättebra koll hur folk jobbar med frågorna och så. För de som kom hit och pratade var några som kom utifrån i alla fall.

Jag - Har ni tänkt på att det är ganska lätt att få in detta i de olika ämnena om man tillexempel har engelska eller historia så kan man bara läsa att Linda och Rut som lever tillsammans och så vidare utan att göra någon större grej av det hela för att få det att verka så naturligt som möjligt!

Calle - Men så blir det ju i alla fall för som jag sa har jag för mig att jag läst det i någon så här läsebok tidigare där det finns någon enstaka sådan här berättelse och då är det ju liksom inget konstigt med det och det är väl ja problemet är ju lite grand så här med läseböcker och biblioteksböcker och alltid som man använder det går bara utav gammal vana. Men jag skulle tippa på så här att skulle man köpa in nyare material så tror jag att det är, hoppas jag i

alla fall, att det är mer naturligt i dem böckerna och att det finns sådana texter men att byta ut läromedelsgrejer som vi har här de e tar ex antal år det och vi har inte råd att köpa sådana läseböcker utan vi har ju samma som man har haft i tjugo år, så det är ju också lite synd. Som du säger det är ju, där kan man väva in det utan att man behöver.

Jag - Är ni nere med barnen något på Bollnäs bibliotek?

Calle - Ja det är vi ju, man brukar ju vara det i alla fall någon gång varje år för de har ju ett väldigt stort utbud av den här sortens böcker!

Intervju med lärare i årskurs 4 P2 Cecilia

Jag - Hur länge har du arbetat som lärare?

Cecilia - drygt tjugofem år då måste det vara för att jag fick en sådan här utmärkelse förra året, tjugofem år.

Jag - Har du varit verksam på denna skola hela tiden?

Cecilia - Nej, jag har när jag började jobba var jag i Annefors ett år och sedan var jag några år resurslärare på olika skolor, fick åka runt på flera olika skolor lite timmar som de andra lärarna inte hade av olika anledningar o sen fick jag ju barn och när jag kom tillbaka från ett utav dem barnledigheterna så hade jag svenska2 på högstadiet på gärdeskolan med några elever sen så, jag vet inte hur länge jag haft en sådan är typ utav tjänst men det är ganska länge.

Jag - Vilket ämne och årskurs är du utbildad inom?

Cecilia - Då har jag den här gamla utbildningen, mellanstadielärare så då är man utbildad i år fyra, fem o sex i dem flesta ämnen ja inte i musik men jag idrott istället, ja så är det väl.

Jag - När utbildade du dig?

Cecilia - 1980-1985

Jag - Är du insatt i ämnet HBT?

Cecilia - Det kan jag väl inte säga att jag är riktigt

Jag - Vet du vad HBT står för och vad det innebär?

Cecilia - Jag kollade precis alltså med min kollega och sa att jag inte ens vet vad de här bokstäverna står för sa jag. Nej så, så är det.

Jag - Arbetar ni något i er klass med HBT relaterade frågor?

Cecilia - Alltså de, vi har ju inte haft det som något arbetsområde, de kan jag inte säga. Men däremot så kommer det ju upp ibland, de är för att det är en elev som har en syster som bor tillsammans med en annan tjej. Eleverna har ju tagit upp de i samband med att man säger massa skällsord till varandra, att man säger böggjavel och andra sådana här saker så att de är väl främst kanske då vi har

tagit upp det men inte annars, vi har väl pratat om vad det står för och att man inte kan veta redan nu om man eller ja vilket sexuell läggning man har när man är så här liten som dem e nu. För att få dem att tänka efter vad man kläcker ur sig. Men vi har alltså inte haft något arbetsområde.

Jag - Ni säger att eleverna inte kan veta vilken sexuell läggning de har i den här åldern, hur menar ni då?

Cecilia - Ja egentligen är det så att det är min kollega som har sagt detta då hennes son är homosexuell.

Jag - På vilket sätt tror du att det är av betydelse för eleverna att arbeta med frågor och information kring HBT?

Cecilia - Det har ju jättestor betydelse för att de é ju i samhället runt omkring o de é ju o ja tror ju att dem flesta, dem flesta ja det vet jag ju inte heller men de är ju många som kommer i kontakt med det på olika sätt i släkten eller att man känner någon ändå, sen så är de ju mycket på teve som fokuserar på olika parrelationer att det inte bara är det här gamla vanliga om jag säger så då. Så de är ju mycket fokus så att det är ju klart att de är bra att prata om det.

Jag - På vilket sätt tror du att det har betydelse för dig som lärare att arbeta med frågor och information kring HBT?

Cecilia - Ja man måste ju på något vis tänka efter själv var man står o förmedla, ja de känns ju bättre att förmedla någonting man står för så att säga. Man blir ju vidsynt alltså man är mer accepterande så att säga .

Jag – I skolans likabehandlingsplan framgår det att man vill motverka mobbing av HBT-personer, hur motverkar det om man inte pratar om det?

Cecilia - Hur man motverkar sådan mobbing, ja de är inte så himla lätt så de är ju så, det är lättare att motarbeta detta om man tar upp det innan det är som ett skällsord. Att man pratar om det när det är lite mera neutralt så att det inte är någon som är förbannad eller så.

Jag - På vilket sätt tror du att man kan få in den här undervisningen i skolan?

Cecilia - Nu tänker inte ja på det som ett arbetsområde så men alltså bara genom att prata om saker ja man kanske har nyhetsprat, eller ja jag vet egentligen inte om jag har något bra svar. Jag vet liksom inga läromedel där detta finns med o då har vi ju inte direkt gamla läromedel men om man ser till exempel i engelskan så handlar ju oftast de berättelserna om en vanlig familj, men man kan ju lägga in det i alla fall, man kan ju faktiskt om man lägger ner lite energi kan man ju göra om en text också om de skulle vara så.

Jag - Vad är ert syfte att arbeta med HBT i skolan?

Att alla är lika mycket värda, det är väl en grundtanke. Det spelar ingen roll vilken sexuell läggning man har, att man inte ser ner på andra att man får upp ögonen för att det här är

ingenting konstigt. Att avdramatisera på något vis. Att förhoppningsvis få bort de här med att man kallar varandra för könsord ja att man inte kläcker ur sig böggjävvel.

Jag - Tror ni att ni hade arbetat mer med HBT frågor om det varit så att ni haft föräldrar eller elever som varit en HBT person?

Cecilia Eller om de levit i en sådan familj kanske menar du?

Jag - Ja till exempel

Cecilia - Kanske

Jag – Hur kommer det sig?

Cecilia - Då är det ju ännu närmare, fast vi har ju alltså en elev som sagt o han har ju nu i femman tror jag att det är gått ut med det o sagt det till sina kompisar och tagit upp det, det har ju liksom inte han gjort förut, inte i fyran i alla fall. Men när de kommer liksom när de blir närmare då känns de mer aktuellt.

Jag - Har ni fått någon utbildning eller fortbildning inom sexualkunskap och HBT-frågor?

Cecilia - Det kan jag väl inte påstå, nej för tänker man fortbildning, så finns det nästan ingen sådan nu vet du.

Jag - Är ni medvetna om att RFSU och RFSL kan komma ut till skolan och ge eleverna den undervisningen?

Cecilia - Nej det är vi inte!

Jag – Inom vilken ålder tycker ni att det är lagom att börja arbeta med HBT-frågor?

Cecilia - Ja någonstans där vi är nu eller ja i början, det beror ju alldeles på det, alltså egentligen kan man väl göra det ifrån dagis. Det beror ju på vad man lägger med att arbeta med de här frågorna alltså om man nu tänker att man har en text eller läser en saga eller så då kan man ju göra de när dem är hur små som helst egentligen.

Jag - finns det en möjlighet för eleverna att läsa om all sorts kärlek på ert skolbibliotek?

Cecilia - Det vet jag inte men jag tror inte det, fast jag vet ju inte.

Jag - Är detta något ni har tänkt på när ni har plockat in böcker till skolan?

Cecilia - Nej

Jag – skulle ni vilja arbeta i en större utsträckning med HBT-frågor om det fanns möjlighet?

Cecilia - Ja, alltså jag tror att barnen är jätteintresserade av det här ja, det tror jag.

Jag - Finns det då någon speciell orsak till att ni inte arbetar så mycket med det just nu?

Cecilia - Om man tänker på det som arbetsområde så har vi ju inte direkt haft det, vi har ju inte ens haft sexualkunskap.

Jag - Det står i läroplanen att från fyran till sexan ska eleverna arbeta med sexuell läggning i både religionskunskap, biologi och samhälle.

Cecilia - Det är bra att du kommer hit och får igång oss lite inom de här frågorna

Intervju med lärare i årskurs 3-4 P3 Mia

Jag - Hur länge har du arbetat som lärare?

Mia - Sen januari 1976

Jag - Vilket ämne och årskurs är du utbildad inom?

Mia - Jag är utbildad lågstadielärare i alla ämnen upp till trean

Jag - När utbildade du dig?

Mia - 1970

Jag - Är du insatt i ämnet HBT?

Mia - Nej det kan jag inte säga att jag är

Jag - Vet du vad HBT står för?

Mia - Ungefär men jag vet inte beteckningen kan du säga

Jag - homo bi och transexuella.

Jag - Arbetar ni i er klass med HBT relaterade frågor?

Mia - När det kommer upp, jag har inte, ja de beror ju lite på om man håller på och jobbar med något sådant arbetsområde där det känns naturligt att ta upp det då har jag tagit upp det eller sen om det kommer spontant frågor eller om man läser någon bok eller så men inte som ett ämne.

Jag - På vilket sätt tror du det är av betydelse för eleverna att arbeta med frågor och information kring HBT?

Mia - Det är väl så att allting man pratar om och informerar om det tar de ju som mer naturligt än om man liksom inte pratar om saker, naturligtvis.

Jag - På vilket sätt tror du att det har betydelse för dig som lärare att arbeta med frågor kring HBT?

Mia - Ja det är väl samma där om man pratar om saker blir det ju lättare att ta sig an dem också.

Jag - På vilket sätt tror du att man skulle kunna få in den här undervisningen i skolan lite mer spontant och inte som ett direkt ämne?

Mia - Ja de é ju de som jag tycker e lite svårt, det är ju mer som ibland har det ju varit så när man ser på det här lilla aktuellt eller lilla löpsedeln då har det ju kommit upp lite o då kan man ju passa på o prata om det men det är ju svårt att säga nu ska vi prata om det känns lite krystat att göra så. Man måste ju ha någon anknytning så man kommer in på det lite lättare tycker jag.

Jag - Tror du att ni hade arbetat mer med HBT-frågor om det hade varit så att ni haft föräldrar eller elever som varit en HBT-person?

Mia - Ja det tror jag

Jag – Hur kommer det sig?

Mia - Ja jag vet inte, då e man, ja du vill man ju verkligen förebygga så att det inte blir något som blir fel. Så vet jag att så i förskoleklassen vet jag att den läraren brukar ha någon bok där hon brukar ta upp det så jag vet ju att de har ju gjort det tidigare alltså. Är det aktuellt så är det ju ännu mera tror ja alltså att man ja i o försäg jag kan inte säga.

Jag - Är ni medvetna om att RFSU och RFSL kan komma ut till skolan och ge eleverna den undervisningen?

Mia - Nej det är jag inte

Jag - Det står ju i läroplanen både inom samhällskunskap samt religion att det är något man ska ta upp med eleverna, är detta något ni tycker är svårt att ta upp med eleverna?

Mia - Ja jag tycker att det är svårt, det är dels för att jag har för lite information och bara att sådär ta, det är liksom lättare om man jobbar med en sak än att bara säga nu ska vi prata om de, då blir det lite konstigt.

Jag - I skolans likabehandlingsplan framgår det att man vill motverka mobbing emot HBT-personer, hur motverkar man det om man inte pratar om det?

Mia - Nej det är ju såklart inte bra,

Jag - Skulle ni vilja arbeta i en större utsträckning med HBT-frågor om det fanns möjlighet?

Mia - Ja .

Intervju med lärare i årskurs 4 P4- Kristina

Jag - Hur länge har du arbetat som lärare?

Kristina - Sedan 2002 eller ja början på 2003

Jag - Har du varit verksam på den här skolan hela tiden?

Kristina - Nej jag har varit på två små skolor tidigare

Jag - När utbildade du dig?

Kristina - 1998

Jag - Vilket ämne och årskurs är du utbildad inom?

Kristina - Svenska och So årskurs ett till sju

Jag - Är du insatt i ämnet HBT och i så fall på vilket sätt?

Kristina - Jag vet ju vad det står för, jätteinsatt, det skulle vara mer privat än inom skolan.

Jag - Arbetar ni i er klass mer HBT relaterade frågor?

Kristina - Har arbetat med det på så vis endast så att när det kommer upp ord eller så att vi pratar om saker runt det.

Jag - På vilket sätt tror du att det är av betydelse för eleverna att arbeta med frågor och information kring HBT?

Kristina - Jag tycker det är jätteviktigt så att man inte har fördomar runt det och får en insikt i det att det kan röra vem som helst. Alltså också så att det finns ju alltid människor runt dig som har någon kontakt på något vis, det kan vara syskon, det kan vara ett barn till någon, det kan vara att man själv upptäcker att man är det så småningom alltså i vår situation i den här ålderns blir det ju sen. Men när vi har pratat om vissa ja det kan ju vara glåpord o då tar vi ju liksom upp sådant då. Och det är ju jätteviktigt att man tar upp det då och kanske gärna kommer in på att man förklarar och säger ja man kan ju ge exempel, ja har ju liksom gett utifrån mig själv o hur man känner och tänker och sådär men det är jätteviktigt.

Jag - På vilket sätt tror du att det har betydelse för dig som lärare att arbeta med frågor och information kring HBT?

Kristina - Den var svår, Tar man inte upp det och man får höra sen att det har varit någonting eller hänt någonting så eller att någon har sagt någonting eller gjort någonting mot någon, då kommer man ju alltid ångra sig. Men det är ju svårt, den tanken har jag nog inte tänkt.

Jag - På vilket sätt tror du att man kan få in HBT i undervisningen rent spontant utan att arbeta med det som ett ämne?

Kristina - Det är ju, på en tidigare skola, så var det, inte jag personligen som tog det då men vi hade ju mer typ tjej och kille snack i en samlad grupp blandat och då tog vi upp det som texter, lite mer skönlitterära som finns då och då tog vi ut korta stycken och pratade om det. Just i det fallet var det homosexuella då. Det kan ju till exempel vara en film o sen kan man fråga tänkte ni på då att om man till exempel ser pratrik 1,5 hur det är? Att man kan prata om det där att känslorna är lika vilket kön det än är och att man kan ändra sig som det är i den filmen då att man kan ändra inställning. Man kan ju se filmer eller prata .

Jag - Vad är ert syfte att arbeta med HBT i skolan?

Kristina - Ja dels om det finns barn som har alltså, när man pratar om någonting sådant här som har en relation på något vis om man kanske har i familjen eller att man vet eller att det senare kommer upp att man känner själv att så att man har en insikt i att det inte är så jättekonstigt längre och kanske inte så ovanligt som man skulle kunna tro annars då. Då är det just det där förebyggande och sen också att man minskar fördomarna mot andra då.

Jag – I skolans likabehandlingsplan framgår det att man vill motverka mobbing av HBT-personer. Hur motverkar man det om man inte pratar om det?

Kristina - Ja precis om man inte tar upp det före det händer, för då är det ju lite försent egentligen. Ja de är helt rätt.

Jag – I läroplanen står det att i fyran till sexan ska man jobba med frågor kring homosexuella och även förbereda eleverna för det samhälle som finns där ute. Tror ni att ni hade arbetat mer med detta i skolan om det varit så att en förälder eller en elev varit en HBT person?

Kristina - Absolut

Jag - Varför?

Kristina - För att då kommer det direkt ännu närmare även om man vet att man ska göra det ändå så tror jag att det blir ännu mer påtagligt men alltså då rör det en direkt likväl som att någon har en sjukdom och man måste förklara saker runtomkring så att ja nu lät de ju hemsk, sjukdom men ja jag menar bara som ett exempel. Då blir det ju ännu mer påtagligt och nära sen måste jag ju ändå säga att i den här klassen som jag har så tror jag att dem inte riktigt kan diskutera, inte så många än, jag tror att de kommer att vara mer mottagliga framåt sexan eller så för nu blir det ju liksom så, vad jobbigt att prata om så det blir mer en vuxen som pratar och så säger ingen någonting. För jag vet att vi har pratat om att se vissa filmer och så men när det händer andra saker på film så blir det väldigt pinsamt så att jag tror att de behöver en ytterligare liten glöd innan de kan få ut någonting av det så.

Jag - Har ni fått någon utbildning eller fortbildning inom HBT frågor?

Kristina - Det fick vi inte på lärarhögskolan och inte heller någon fortbildning.

Jag - Är ni medvetna om att RFSU och RFSL kan komma ut till skolorna och ge eleverna den undervisningen?

Kristina - Nej men det var ett bra tips

Jag - Skulle ni vilja arbeta med HBT-frågor i en större utsträckning om det fanns möjlighet?

Kristina - Ja det tycker jag, det är ju någonting som rör alla. Men det beror ju på tidsbrist och absolut inte ovilja, det är så mycket man ska hinna med och så många ämnen .

Jag - Finns det en möjlighet för eleverna att läsa om all sorts kärlek på ert skolbibliotek?

Kristina - Det kan jag faktiskt inte säga, ärligt. Hårda bud men jag kan faktiskt inte säkert säga ja eller nej. Men har du tips så ge oss gärna tips på böcker för allting blir mycket lättare då.

Intervju med lärare i årskurs 4 P5 Lovisa (Okända)

Jag - Hur länge har du arbetat som lärare?

Lovisa - Jag började i januari 2007 så jag har inte alls jobbat länge

Jag - Har du varit verksam på den här skolan hela tiden?

Lovisa - Ja sen jag fick börja, ja det har jag.

Jag - Vilket ämne och årskurs är du utbildad inom?

Lovisa - Svenska och matte årskurs ett till sju.

Jag- När utbildade du dig?

Lovisa – År 2002

Jag - Är du insatt i ämnen HBT och i så fall på vilket sätt?

Lovisa - Man är väl insatt i det som det är idag man har ju olika sätt, familjerna ser väl olika ut för barnen men insatt, det är väl som samhället ser ut och jag säger som så.

Jag - Arbetar ni något i er klass med HBT relaterade frågor?

Lovisa - Ja inte varje dag eller så vi tar upp det vi har bland annat frågat hur en familj kan se ut och så o dem har ju fått svara och de är ju olika. Vad kan de vara de är ju kanske en tredjedel av 30 barn där en del har lite speciella familjerelationer en låtsaspappa och en låtsasmamma så visst pratar vi om det att det ser olika ut för alla.

Jag - På vilket sätt tror du att det är av betydelse för eleverna att arbeta med frågor och information kring HBT?

Lovisa - Ja det blir ju inte så konstigt, det blir ju ingenting, är man öppen och vågar prata om det så blir det ju naturligt för barnen för de är ju hemska naturliga dom. Tar man då upp det att det kan se annorlunda ut och det får se annorlunda ut så tror jag att det bara är bra för alla. Speciellt för den som har en liten annorlunda familj om man nu ska jämföra.

Jag - På vilket sätt tror du att det har betydelse för dig som lärare att arbeta med frågor och information kring HBT?

Lovisa - Jag tror att ju rakare och tydligare jag är så kanske barn som har funderingar vågar komma och prata också. Om vi pratar som att det inte är något konstigt så kanske, de kan ju finnas de som har funderingar o kanske inte kan prata hemma o då hoppas jag att de kan komma. Att de ser att inte någon annan har ett synsätt o så här.

Jag - Tror du att man kan få in detta i undervisningen lite mer spontant utan att ha det just som ett ämne?

Lovisa - Ja bara så här att om man till exempel ska skriva en berättelse och då kan man ta upp vad berättelsen kan handla om och hur många barn där är om det är en familj o hur familjen ser ut. Att man får in de i skolgången alltså att man låter barnen fantisera, de kanske har en fantasi eller så berättar de hur sanningen är.

Jag - Arbetar ni mycket med HBT med eleverna?

Lovisa - Ja i kill och tjejsnack gör dem det, barnen börjar bli så nyfikna på vissa ord, bög och sådant och nu kommer man ju till det att man ska förklara vad det betyder och det har de ju inte en aning om.

Jag - Har ni fått någon utbildning eller fortbildning inom HBT kunskap?

Lovisa - Nej jag har inte det och ändå har jag ju läst ganska nyligen på högskolan

Jag - Tror ni att ni hade arbetat mer med HBT frågor om ni haft elever eller föräldrar som varit en HBT person?

Lovisa - Ja det tror jag

Jag - Varför det?

Lovisa - Ja men säkert skulle det ju blivit frågor där också, för det är väl klart att barn ser att man har två mammor eller att man har två pappor och så får de barnets skull, att så ser denne eller ja han eller hons familj ut o hon har ju även en pappa o han bor där o ja. Så jag tror att jag skulle välja att göra det mycket för barnets skull om hon hade två mammor kanske då .

Jag – I skolans likabehandlingsplan framgår det att ni ska motverka mobbing emot HBT-personer, hur motverkar man det om man inte tar upp det?

Lovisa - Ja men ändå tycker jag att, de här går i fyran eller ja mina elever går i fyran och har de inte börjat prata om det här med bög och sådant här, varför ska jag då väcka den björn som sover. Det blir ju fult i början, det är ju fula ord dem säger. Men jag kan istället säga så här visst kan jag ta upp att det finns de familjer som har två mammor eller två pappor men sen behöver jag inte säga något mer.

Jag – Finns det en möjlighet för eleverna att läsa om all sorts kärlek på ert skolbibliotek?

Lovisa - Ja faktiskt har vi någon, jag har sett någon bok som är, ja som handlar om två mammor. Ja det tror jag kanske inte så många men det finns.

Jag - Är ni medvetna om att RFSU och RFSL kan komma ut till skolan och ge eleverna den undervisningen?

Lovisa - Nej det visste jag inte

Jag - Skulle ni vilja arbeta med HBT-frågor i en större utsträckning om det fanns möjlighet?

Lovisa - Fy vilken svår fråga, faktiskt kan jag känna visst för att informera mer så att de ska förstå att det inte är några konstigheter men samtidigt så känns det de här att vi inte är där, vi behöver liksom inte, vi har det ju inte aktuellt i klassen en familj som ser ut så men för de kanske de är någon i klassen som är homosexuell som inte vet om det. Så visst är det ju så att vi skulle kunna ta upp det för deras skull.

Intervju med lärare i årskurs 5 Barbro P6

Jag - Hur länge har du arbetat som lärare?

Barbro - Tio år ungefär

Jag - Har du varit verksam på den här skolan hela tiden?

Barbro - Ja

Jag - Vilket ämne och årskurs är du utbildad inom?

Barbro - Matte och No årskurs ett till sju

Jag - När utbildade du dig?

Barbro - 1997

Jag - Är du insatt i ämnet HBT?

Barbro - Insatt i det kan jag inte säga att jag är men diskuterar ofta det här med barnen på jobbet så lite insatt kan jag säga att jag är.

Jag - Arbetar ni i er klass med HBT relaterade frågor?

Barbro - Vi gör det när vi har gått igenom diskrimineringsgrunderna. Vi gör det ganska ofta eftersom de slänger sig med dem här orden böj och sådana här saker, i den bemärkelsen pratar vi om det ganska ofta.

Jag - På vilket sätt tror du att det är av betydelse för eleverna att arbeta med frågor och information kring HBT?

Barbro - Att de blir upplysta om vad det egentligen står för, de har ju en skev bild av det för dem är det ju många gånger ett skällsord alltså det är ju ingenting verkligt de har inga

relationer att hänga upp det på. Många av dem känner inte någon heller alltså någon som har en sådan familj eller .

Jag - På vilket sätt tror du att det har betydelse för dig som lärare att arbeta med frågor och information kring HBT?

Barbro - Jag vet inte om det har så stor betydelse för mig lärarroll men kanske för mig som person att jag själv får tänka efter var jag står någonstans och vad jag tycker och tänker.

Jag - Arbetar ni med hbt i alla ämnen i skolan eller det är bara mer specifika ämnen?

Barbro - Nej det gör vi inte, inte medvetet i alla fall

Jag - På vilket sätt tror du att man kan få in den här undervisningen i skolan lite mer spontant?

Barbro - Ja genom att prata om det och kanske använda exempel i andra sammanhang som i andra ämnen i skolan så att dem blir vana eller vad jag ska säga att det finns. Det är svårt att relatera till sådana där saker när man inte har en bild av en människa för det tror jag är viktigt för barnen framförallt att ha. För dem är en homosexuell person någonting som egentligen inte existerar utan det är ett skällsord och man känner inte någon. Det är lättare att kunna ta det här till sig om man vet någon som är för dem en verklig person. Det hänger ju väldigt mycket på det. Det är ju ungefär samma sak som man kastar ur sig en massa saker som neger och det här och bög men för dem är det egentligen inte någon person.

Jag - Tror ni att ni hade arbetat mer med HBT frågor om det varit så att ni hade haft föräldrar eller elever som hade varit en HBT person?

Barbro - Det tror jag

Jag - Varför det?

Barbro - Därför att då finns det en verklig person att prata om, då finns det något att ta på annars är det liksom bara det att det finns där men för dem finns det liksom ingen verklighetsanknytning, för mig gör det de men inte för dem. Det är svårare att diskutera det för det blir inte på samma plan.

Jag - Tycker du att man kan arbeta med det här i alla åldrar?

Barbro - Inte på samma sätt, jag tror inte man kan göra det i samma utsträckning när barnen är yngre. Här kan man förklara att det finns olika familjer, att så här kan det se ut. Jag tror det är svårt att jobba med det och liksom gå in på ett annat sätt det här att det är två kvinnor och det är två män, de tar det djupare när de blir äldre. Det är lättare eller ja det är svårare att ha en diskussion med dem då, för då har de så skeva bilder av det.

Jag - Anser du att det är av vikt att ta upp i alla åldrar på ett eller annat sätt?

Barbro - Ja absolut fast jag tror inte att man gör det i yngre åldrar om det inte finns någonting som gör att man behöver göra det just då.

Jag – I skolans likabehandlingsplan framgår det att man vill motverka mobbing av HBT-personer, hur motverkar man det om man inte pratar om det?

Barbro - Fast det är väldigt viktigt att när man tar upp sådana här saker, att man verkligen tänker på vad man säger för de kan få en så otroligt skev bild av det. Vi har pratat om det i sexan, det var någon som kallade någon smygbög. Då frågade jag dem, vad är det? Jo det är en som är bög som springer och smygtittar i fönstren. Alltså man måste vara så klar och tydlig med vad det är för någonting vi pratar om här för att de ska förstå för annars kan du ge ungarna en helt skev bild. Därför måste du vara väldigt insatt i det du säger.

Jag - Känner du att du som lärare har tillräcklig med information kring HBT för att kunna ta upp det i en större diskussion?

Barbro - Nej

Jag – Har ni fått någon utbildning eller fortbildning inom HBT-kunskap?

Barbro - Den får man ju inte om säger så, det är ju precis samma som med rasism och allting dem här bitarna har man ju inte med i utbildningen någonstans, det får man ju skaffa sig efter vägen och det gör man när det kommer upp det problemet.

Jag - Är du medveten om att RFSU/RFSL kan komma ut till skolorna och ge eleverna den undervisningen?

Barbro - Jag vet att det är så men jag vet inte vart vi kan få tag i dem här någonstans. Jag tror inte att det finns någon här i närheten som skulle göra det men jag vet inte.

Jag – Skulle ni vilja arbeta med HBT-frågor i en större utsträckning om det fanns möjlighet?

Barbro - Nej jag anser inte att jag behöver göra det om det inte är någon form av problem, nej alltså jag tycker inte att jag behöver göra det mer än vad jag gör. Jag tror ju liksom inte att det finns någon på låg eller mellanstadiet som är redo att finna sig själv alltså tänker att jag är säker på att jag e homosexuell.

Lärare årskurs 5-6 P7 Laila

Jag - Hur länge har du arbetat som lärare?

Laila - Åtta år

Jag – Har du varit verksam på den här skolan hela tiden?

Laila – Nej, jag arbetade tidigare på en skola i Järfälla kommun.

Jag - Inom vilket ämne och årskurs är du utbildad?

Laila - Matte och no lärare 1 till 7, eller ja, det är den inriktningen jag har.

Jag – När utbildade du dig?

Laila - 1998

Jag - Är du insatt i ämnet HBT?

Laila - Nej inte speciellt insatt, det beror på vad man jämför med men vill inte kalla mig insatt.

Jag - Arbetar ni något i er klass med HBT relaterade frågor?

Laila - Sådant tar man upp när det kommer spontant, men i sex och samlevnad när vi pratar om sexualkunskap.

Jag - Varför?

Laila - Repeterar frågan, nja det ger väl dem en förståelse för att människor är olika och att vi inte har samma familjesituation.

Jag - På vilket sätt tror du att det har betydelse för dig som lärare att arbeta med sådana frågor?

Intervjuaren förstår inte frågan, så jag förklarar .

Laila - Jag tror inte att deras syn på mig förändras. De vet var jag står i den här frågan, att vi accepterar alla. Vi har ju pratat om det här även om man inte går in jättedjupt på det.

Jag - På vilket sätt tror du att man kan få in den här undervisningen i alla ämnena i skolan?

Laila - Visserligen kan jag påverka de läromedel jag köper in men ja jag tror att det saknas i vårt bibliotek då utbudet kanske inte är det största. Jag vet inte riktigt men vi måste väl kunna påverka de läromedel som vi köper in och då skulle man kunna få in HBT i undervisningens alla ämnen om man hittar rätt kurslitteratur.

Jag - Tror du att ni hade arbetat mer med HBT-frågor om ni haft elever eller förälder som var en HBT person?

Laila - Om jag nu skulle ha homosexuella föräldrar eller en som är homosexuell i min klass så skulle jag ta upp det för att förebygga just mobbing. Det är ju annars något man alltid snuddar vid. Eleverna har en skolsyster och kurator som pratar med dem om sex och samlevnad. Självt har jag hela tiden hållit mig till min ståndpunkt i det hela.

Jag - Är ni medvetna om att RFSU och RFSL kan komma ut till skolorna och ge eleverna den undervisningen?

Laila - Jag har inte jobbat i den här kommunen så länge och är därför inte så väl insatt i vart jag ska vända mig. Järfälla kommun där jag jobbade tidigare då vet jag att de kom förbi och hade föreläsningar för oss lärare men här i Bollnäs kommun vet jag inte hur det är?

Jag - Skulle ni vilja arbeta med HBT-frågor i en större utsträckning om det fanns möjlighet?

Laila - Ja, det som man skulle vilja är ju just att titta på biblioteket, så att man kan läsa sådana böcker tillsammans. Det ska ju finnas ett spännant utbud för alla. Läromedlet skulle man också vilja påverka, om man tittar på matteböckerna så är de ju väldigt stereotypa.